

SLOVENSKA VEŠTNIK

Letnik XX.

Celovec, petek, 10. december 1965

Štev. 50 (1228)

Dan človekovih pravic

Leta 1950 so Združeni narodi sprejeli sklep, da se 10. december vsako leto praznuje kot Dan človekovih pravic — kot spomin na zgodovinski 10. december 1948, ko je Glavna skupščina OZN izglasovala Splošno deklaracijo o človekovih pravicah.

V uvodu te deklaracije je rečeno: »Narodi Združenih narodov... ponovno razglasi svojo vero v osnovne človekove pravice.« Kakor se ta formulacija morda zdi čudna, pa je vendar značilen odraz časa, v katerem je nastajala. Bilo je namreč neposredno po drugi svetovni vojni, torej po zmagi nad nacifašizmom, ki je skozi več let vzdrževal režim, v katerem o pravicah človeka sploh ni bilo govora, v katerem niti človeško življenje ni imelo cene in vrednosti. Po letih zaporov, vislic, pogromov, koncentracijskih taborišč in plinskih celic, kjer je na milijone nedolžnih ljudi umrlo nasilne smrti, je bilo treba šele spet obnoviti vero v človeško dostojanstvo in osnovne pravice človeka znova postaviti na podest, ki jim gre v civilizirani človeški družbi.

Deklaracija govori o državljanstvih in političnih, socialnih, gospodarskih in kulturnih pravicah, ki jih naj ima vsak človek ne oziraje se na njegovo raso, barvo kože, spol in jezik, ne glede na njegovo politično prepričanje ter narodno in družbeno pripadnost.

S temi načeli je postala Deklaracija o človekovih pravicah zgodovinski dokument, ki prvič v svetovnem merilu izraža prepričanje, da je splošno in stvarno spoštovanje človekovih pravic in njegove svobode glavni pogoj za zavarovanje prijateljskih in miroljubnih odnosov med narodi. Pomen deklaracije je pravilno ocenil generalni sekretar OZN, ko je dejal: Pisana zgodovina človeštva ima le nekaj strani, ki se odlikujejo po svoji tajni moči, ki jih je vzbudil občutek povezanosti med narodi. Takšno pisano stran so dali zgodovini tudi Združeni narodi, ko so sprejeli Splošno deklaracijo o človekovih pravicah. Povsem pravilno je, da ocenjujemo to deklaracijo kot enega največjih dosežkov OZN, ki je prvo svetovno povelje o človekovih pravicah.

V smislu deklaracije je vsak človek enakovereden in enakopraven — nihče nima pravice do privilegiranoosti, ker je bogat; nihče ne sme biti zapostavljen, ker je druge narodnosti in govori drug jezik. Torej je deklaracija o človekovih pravicah temeljni zakon tudi za ravnanje z narodnimi manjšinami.

To je prišlo dovolj jasno do izraza na nedavnem seminarju v Škocijanu, ki ga je priredila Avstrijska liga za človekove pravice pod naslovom »Avstrija in njene drugojezične narodne skupine«. Pa tudi na letošnjem mednarodnem seminarju o večnarodnostnih skupnostih, ki je bil prirejen v Ljubljani pod pokroviteljstvom Združenih narodov, so posebej govorili o človeških pravicah z ozirom na narodne manjšine. Eden najpomembnejših uspehov tega srečanja je bilo spoznanje, da mora biti narodni manjšini kot celoti omogočeno enakopravno sodelovanje v državni skupnosti, v kateri živi, posebno pa pri reševanju njenih lastnih problemov. Splošni zaključek pa je bil, da je treba odnose med ljudmi in narodi urejati v duhu pomirjevanja in strpnosti ter ob nenehni zavesti, da svetovni mnogonacionalni skupnosti lahko zagotovijo mirni razvoj samo enakopravno, iskreno in plodno sodelovanje na vseh področjih človekovega življenja.

Dan človekovih pravic, praznovan v tem duhu, bo gotovo dragocen pri-

PRESEDNIŠKE VOLITVE V FRANCII:

De Gaulle ni dobil potrebne večine

Pomemben uspeh skupnega kandidata naprednih sil Mitteranda

Prva runda letošnjih predsedniških volitev v Franciji je izbojevana. Čeprav dokončne odločitve od nedeljskih volitev pravzaprav nihče ni pričakoval, pa pomeni volilni izid kljub temu veliko presenečenje: na eni strani je ostal samozavestni de Gaulle daleč pod potrebno večino, na drugi strani pa je skupni kandidat naprednih sil Mitterand dosegel izredno lep uspeh. Zaradi neodločenega izida se bosta oba kandidata, ki sta v nedeljo dobila največ glasov, morala 19. decembra ponovno predstaviti volivcem in šele potem bo znano, kdo bo novi predsednik Francije.

Nedeljske volitve v številkah (manjkajo le podatki iz nekaterih izvenevropskih ozemelj, ki pa na celotni izid nimajo vpliva): vpisanih volivcev je bilo 28.865.991, od katerih se je volitev udeležilo 84 odstotkov; od skupno 24.230.841 oddanih glasov so posamezni kandidati dobili naslednje število: De

Gaulle 10.811.480 ali 44,61 %; Mitterand 7.688.105 ali 31,72 %; Le Canuet 3.777.945 ali 15,59 %; Tixier-Vignancour 1.257.633 ali 5,2 odstotka; Marcilhacy 416.521 ali 1,73 % ter Barbu 279.157 ali 1,15 odstotka.

Pri komentiranju izida volitev prevladuje mnenje, da so francoski

volivci zadali de Gaulleu hud udarec s tem, ko so ga prisilili, da se bo moral predstaviti še na drugih volitvah, če hoče ostati predsednik Francije. Presenečenje med političnimi opazovalci je precejšnje. Čeprav skoraj nihče ni računal s prepričljivo zmago de Gaulle, pa tudi nihče ni pričakoval, da bo dobil stari general tako majhen odstotek glasov. Vendar je to le ena plat, kajti presenečenje vlada tudi glede kandidata naprednih sil Mitteranda, kateremu nihče ni prisojal tolikšnega uspeha.

Da so nedeljske volitve hud udarec za de Gaulle in njegovo politiko, morajo priznati celo v njegovih lastnih vrstah. Predsednik francoske vlade Pompidou, ki je sporočil generalovo odločitev, da bo kljub temu kandidiral tudi pri drugih volitvah, je precej jasno povedal: »General de Gaulle je s svojim sklepom, da se udeleži volitev, prevzel tveganje ponovnih volitev. Naj bosta danes njegovo razočaranje in njegova zagrenjenost kakršnakoli, ni človek, ki bi se ustavil pred zadanimi udarci. Vztrajal je v mnogo bolj dramatičnih okoliščinah. Boril se bo, da zmaga 19. decembra.« Razočaranje golističnih krogov pa prihaja do izraza tudi v ostrih napadih na desničarske protikandidate, katerim očitajo, da so preprečili, »da bi se že pri prvih volitvah konkretizirala zmaga, ki bi okrepila ugled Francije«.

V desetih dneh bodo šli francoski volivci ponovno na volišče. Tokrat bodo imeli izbiro le med dvema kandidatoma — generalom de Gaulle in Mitterandom. Glede izida teh volitev politični opazovalci niso v dvomu, prepričani so o zmagi de Gaulle. Po tem mnenju je vprašanje torej samo v tem, kakšno večino bo le-ta dosegel, kajti nekateri od dosedanjih protikandidatov so že napovedali, da bodo 19. decembra podprli Mitteranda, češ »napraviti je treba vse, da se zagotovi dokončen poraz de Gaulle«.

Čudna praksa dunajskega sodišča na procesu proti vojnemu zločincu Verbelenu

Sedanji proces proti vojnemu zločincu Verbelenu, ki se odvija pred dunajskim porotnim sodiščem, je sodeč po dosedanjem poteku na najboljše poti, da vrže novo senco na avstrijsko pravosodstvo. Ze razsodbe, ki so bile izrečene na procesih proti Murerju in Kümelu, so močno omajale zaupanje v pravičnost sodišč, zdaj pa se tudi na dunajskem procesu kaže nevarnost, da nekateri ljudje še vedno niso našli pravega odnosa do nacizma in njegovih zločinov.

V začetku tega tedna je prišlo v dunajski sodni dvorani do prave senzacije, ko je postalo znano, da uradni tolmač, ki ga je pritegnilo sodišče, ni nihče drugi kot nekdanja tajnica Hitlerjevega »Reichsstatthalterja« v zasedeni Belgiji Seyss-Inquarta. Državni tožilec je seveda takoj izjavil, da oseba s tako preteklostjo ne more biti uradni tolmač na procesu, kjer gre za pojasnitev nacističnih zločinov v Belgiji, toda sodišče je njegov protest zavrnilo, češ da je tolmačica »zaprisežena«.

Vendar to ni edina »posebnost« tega procesa. Značilne zanj so tudi dolgovazne izjave obtoženca, ki so mnogo bolj podobne nacistični propagandi kot pa zagovoru ali pojasnjevanju zagrešenih zločinov. V teh govorih kar mrgoli žaljivih izpadov na račun pripadnikov belgijskega odporiškega gibanja, ki so zanj le »banditi«, »teroristi« in »morilci«, ter na račun belgijskih sodišč, ki so po vojni sodila nacističnim zločincem. Obtoženčevega zagovornika dr. Führerja, katerega zadržanje je očitno le preveč »führersko«, pa je moral predsednik sodišča celo poučiti, da na procesu ne sme napadati Avstrije.

Novi koraki v vesolje

Amerika in Sovjetska zveza sta v medsebojnem tekmovanju pri osvajanju vesolja izvedli dva nova poskusa, od katerih si strokovnjaki obetajo važne podatke za nadaljnje prizadevanje, omogočili človeku polete na druge planete.

V Sovjetski zvezi so izstrelili v vesolje avtomatično vesoljsko postajo »Luna 8«, ki naj bi minuli torek pristala na Luni. Polet »Luna 8« je do zadnjega potekal v redu, le glede pristanka samega se vesti močno razlikujejo. Medtem ko zahtodni tisk piše o »ponovnem neuspehu«, pa sovjetski krogi izjavljajo, da je pristanek uspel, le delovanje aparatov je bilo prekinjeno, kar da je v zvezi z nepojasnjenimi pojavi na Luni.

Eksplozivni, s katerim se bavijo ameriški strokovnjaki, je spet »srečanje v vesolju«. Minuli teden so izstrelili na krožno pot okoli Zemlje vesoljsko ladjo »Gemini 7« s

spevek le doslednemu izvajanju načel, ki jih vsebuje Splošna deklaracija o človekovih pravicah. To pa bo hkrati tudi najboljša podpora splošnemu prizadevanju za ohranitev miru, za prijateljsko sožitje in sodelovanje med narodi — skratka za lepšo in srečnejšo bodočnost človeštva!

kozmonavtom Bormanom in Lovellom. Njuno potovanje naj bi trajalo 14 dni, vmes pa naj bi se srečala z ladjo »Gemini 6«, ki jo bodo v ponedeljek poslali na pot s kozmonavtom Schirrom in Staffordom. Če bo poskus kronan s uspehom, bo pokazal prihodnji teden.

Manjšini ne koristijo izjave, marveč dejanja

Deželni svet avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine je pred nedavnim razpravljal in sklepal o zakonu, ki vsebuje predpise glede nadziranja krajevnih uprav s strani deželnih oziroma pokrajinskih oblasti. Ker v tej deželi živi tudi slovenska narodna manjšina, ki je zahtevala, da morajo biti posebej zaščitene njene pravice, je razprava obsegala obširno razpravljanje tudi o položaju in zahtevah slovenske manjšine ter o njenih pravicah.

Razpravo o tem prvotno nepredvidenim in za mnoge člane deželnega sveta nezaželenem vprašanju so sprožili komunistični svetovalci in predstavniki Slovenske skupnosti, ki so zahtevali spremenitev zakona v tem smislu, da bi bili v vseh upravnih organih ustrezno zastopani tudi Slovenci. Komunistični svetovalci so predložili posebno resolucijo z zahtevo po dopolnitvi posameznih členov novega zakona, da bi bile zaščitene pravice manjšine. Njihov govornik — na listi KP izvoljeni Slovenec Jože Jarc — je dejal, da sta tako državna kot deželna zakonodajna, kar zadeva manjšino, občutno pomanjkljivi in da so Slovenci glede tega med vsemi manjšinami v Italiji na najslabšem. Zato bi morali priti v nove demokratične nadzorne organe predstavniki manjšine, ki bodo zajamčili spoštovanje manjšinskih pravic. Karel Šiško kot drugi Slovenec, izvoljen na komunistični listi, pa je na konkretnih primerih dokazal, kako malo veljave imajo teoretična načela o pra-

vicah manjšine, če nimajo svoje izvršne moči v zakonih.

Svetovalec Slovenske skupnosti dr. Jože Škerk se je v svoji zahtevi, naj bodo Slovenci ustrezno zastopani v vseh upravnih organih, skliceval na določila italijanske ustave in londonske spomenice ter dejal, da same izjave in resolucije o manjšinskih pravicah niso zadosti, marveč je treba sprejeti zakonske obveznosti, ki so splošne in trajne.

Čeprav so bili predlogi glede slovenske manjšine stvarni in utemeljeni, pri večini v deželnem svetu niso našli potrebnega razumevanja. Krščanski in socialni demokratski so sicer priznali, da je težnja po enakopravnosti slovenske etnične skupine upravičena, zavrnilo pa so predloge o sprejetju posebnih določil za zaščito manjšine v novem zakonu. Svojo odklonitev so utemeljevali s tem, da taka določila ne sodijo v ta zakon in da dežela sploh ni pristojna za urejanje manjšinskih problemov.

V razpravo je posegel tudi predsednik deželne vlade dr. Berzanti, ki je izjavil, da je deželna vlada vedno izpolnjevala svoje obveznosti do manjšine, ni pa mogla storiti tistega, kar ni sodilo v njeno pristojnost. Pri glasovanju so se za resolucijo o zaščiti manjšine izrekli samo svetovalci KP, Slovenske skupnosti in Socialistične stranke proletarske enotnosti.

Vatikanski koncil je bil v sredo zaključen

Z veliko slavnostjo na Trgu sv. Petra je bil v sredo zaključen II. vatikanski koncil, ki se je začel 11. oktobra 1962 in je v treh zasedanjih obsegal 168 delovnih sej ter 10 javnih sej z okoli 500 glasovanji o posameznih dokumentih koncila.

Skupno je koncil sprejel 16 dokumentov, ki se nanašajo na razna področja cerkvenega življenja. Med njimi so nedvomno posebno važni dokumenti o cerkvi v modernem času (ki med drugim odklanja vojno, uporabo sile ter oboroževalno tekmovanje), o odnosih do nekrščanskih verskih skupin (kjer je poudarjena potreba dialoga tudi s tistimi, ki so drugačnega mišljenja), o verski svobodi, o vlogi škofov in o upoštevanju materinega jezika v liturgiji.

Na splošno so komentatorji mnenja, da pomeni pravkar zaključen koncil važen korak katoliške cerkve, da bi se približala današnjemu svetu. To je poudaril tudi papež Pavel VI., ki je v zaključnem govoru dejal, da se obrača na narode z nujnim pozivom na pravičnost in mir.

Precej podobni so komentarji tudi v drugih državah, kjer prav tako poudarjajo, da je de Gaulle s svojo politiko utrpel hud udarec. Izid nedeljskih volitev — pravijo v Italiji — potrjuje obsodbo predsedniškega režima generala de Gaulle, kar je v prvi vrsti rezultat opozicije francoskih demokratičnih sil. V sedanjih okoliščinah je sicer zelo verjetno, da bo de Gaulle pri novih volitvah še lahko zmagal, »vendar je kriza že odprta in se postavlja vprašanje, kaj pozneje«. Istega mnenja so v Belgiji, kjer poudarjajo, da bo moral de Gaulle v primeru zmage v bodoče upoštevati močno opozicijo, ki je prišla do izraza na volitvah minulo nedeljo. V Zahodni Nemčiji pripisujejo de Gaullova neuspeh predvsem njegovi evropski politiki, medtem ko v Ameriki naglašajo, da je bila z nedeljskimi volitvami prizadeta tudi de Gaullova zavest, češ da je nenadomesljiva.

MED AMERIKO IN SOVJETSKO ZVEZO:

Ostra borba za mednarodni petrolejski trg

Mreža naftnih daljnovodov v Evropi postaja iz leta v leto gostejša in število ladij, ki prevažajo petrolej, se čedalje nagelje množi. Z juga in z vzhoda pritaka po naftovodih čedalje več petroleja v osrčje Evrope, ki je na tem energetskem viru revna, a ga največ potrebuje. Zato so mednarodne petrolejske družbe pričele borbo predvsem za evropski petrolejski trg.

Gonilni sili sta tudi v tej borbi Amerika in Sovjetska zveza. To vidimo zlasti na najnovejšem primeru v Švici, kjer je pred kratkim ameriška družba Esso Standard kupila čistilnice ob Ronu za čiščenje petroleja zgolj zaradi tega, da ne bi več mogle čistiti petroleja, ki ga Švica uvažuje iz Sovjetske zveze na podlagi sedemletne pogodbe, ki je stopila lani v veljavo. Po tej pogodbi bo Švica v Sovjetski zvezi kupila 12 milijonov ton surovega petroleja, kar hoče Esso Standard sedaj preprečiti s pokupom omenjenih čistilnic.

Toda ta primer je le eden izmed mnogih, ki kažejo, kako se borba na mednarodnem petrolejskem trgu zaostrojuje. Lani je Sovjetska zveza svoj izvoz petroleja povečala za 21% na 36,7 milijona ton. Vrednost tega izvoza je znašala 475,6 milijona rubljev (1 rubelj za 1,11 dolarja) in je v primerjavi z letom 1963 narasla za 22%. Poleg tega je

izvozila še 19,3 milijona ton končnih izdelkov svojih rafinerij v vrednosti 373,17 milijona rubljev.

Glavni odjemalec sovjetskega petroleja in končnih izdelkov iz njega so bile — kakor to neverjetno izgleda — države Evropske gospodarske skupnosti. Petroleja so kupile 10,2 milijona ton ali za 12,9% več kot leta 1963, končnih izdelkov pa 2,6 milijona ton, za oboje so plačale 119 milijonov rubljev. Sovjetski petrolejski izvoz v evrop-

ske nekomunistične države se je lani povečal za 16,6% na 13,3 milijona ton, izvoz končnih izdelkov v iste dežele pa je znašal 9,6 milijona ton, kar je za 6,9% manj kot leta 1963. Najbolj je lani narasel izvoz sovjetskega petroleja na Japonsko in sicer za 2,5 milijona ton ali za 22,5%.

Konkurenca sovjetskega petroleja na mednarodnem trgu je za Ameriko tem nevarnejša, ker ga Sovjetska zveza prodaja povsod po tistih cenah, ki so za uvoznika najbolj ugodne. Cene za tona nihajo med 5,7 in 25,5 dolarja. Lanska povprečna cena je znašala 14,4 dolarja in je bila za 0,11 dolarja višja od povprečne cene leta 1963. Kako Sovjetska zveza prilagaja ceno svojemu štrmljenju po novih trgih za svoj petrolej, kaže primer Švice, kamor ga je pričela lani prvič izvažati. Švici je prodala petrolej po 5,7 dolarja za tona, medtem ko je od zahodnoevropskih držav zahtevala zanj 10,19 dolarja. Podobna je razlika v cenah za sovjetski petrolej na petrolejskem trgu Daljnega vzhoda. Japonski ga je lani prodajala po 8,6, Mongoliji pa po 25,5 dolarja za tona. Da taka konkurenca Ameriko bode v oči, je razumljivo.

Dvajset let FAO

Te dni obhaja FAO, Organizacija za prehrano in kmetijstvo Združenih narodov, dvajsetletnico svojega obstoja. Kakor znano, ima ta organizacija svoj sedež v Rimu, kjer se je za praznovanje svoje obletnice 20. novembra tudi zbrala k svojemu zasjedanju, ki je bilo medtem včeraj zaključeno. Konferenca FAO v Rimu, kjer je bilo navzočih 109 držav in ki se kot svojevrstno zakonodajno telo sestaja vsako drugo leto, je pripravljala indikativni načrt svetovnega razvoja kmetijstva. Ta načrt naj bi omogočil spoznanje vseh problemov razvoja kmetijstva v naslednjem razdobju, istočasno pa naj bi pripomogel tudi k pravični usmeritvi skupne akcije vseh držav za izboljšanje kmetijstva v svetu. Načrt, ki ga je FAO v Rimu pripravljala, je bil načrt za izboljšanje stanja na področju prehrane prebivalstva v svetu, ki je iz leta v leto, zlasti v manj razvitih državah vse bolj narašča.

Kolikega pomena je tovrstni načrt, razvidimo iz podatkov Mednarodne zveze za proučevanje gibanja prebivalstva. Po teh podatkih se je v zadnjih desetih letih število prebivalstva v svetu povečalo za 480 milijonov ljudi ali skoraj za prav toliko, kolikor znaša prebivalstvo Zahodne Evrope. Danes živi na Zemlji okrog 3 milijarde 250 milijonov ljudi. Če se bo človeštvo še naprej tako naglo množilo, se bo število svetovnega prebivalstva čez 40 let podvojilo na blizu 6,5 milijarde ljudi.

Po istih podatkih se je prebivalstvo Zahodne Evrope v zadnjih letih pomnožilo vsako leto za 0,9 odstotka. S tem je počasneje naraščalo, kot je naraščalo drugje v svetu. Navzlic temu pa se niti Zahodna Evropa že danes sama ne more prehraniti. Kako pereč problem je potem vprašanje prehrane v svetu, razvidimo iz tega, da se je n. pr. na Formozu v zadnjih letih število prebivalstva letno povečalo za 3,6 odstotka, v Izraelu za 3,5, v Braziliji in v Venezueli pa za 3,4 odstotka. Ker živi že sedaj ena četrtina prebivalstva v svetu po mestih, ki štejejo več kot 20.000 prebivalcev, je vprašanje ali bo mogoče čez 40 let, ko bo na svetu več kot 6 milijard ljudi, še zagotoviti prehrano mest po isti poti, kakor jo zagotavlja kmetijstvo danes.

Zadostiti temu razvoju pomeni, da je treba povsod v svetu povečati kmetijsko proizvodnjo in neprestano pospeševati tudi razvoj živilske industrije. Povsod v svetu, zlasti pa v državah v razvoju, bo treba povečati investicije za razvoj kmetijstva, za povečanje kmetijskih pridelkov ter za njihovo konzerviranje in predelavo. Kako nujna je ta potreba, sledi tudi iz poročila o svetovnem razvoju kmetijstva v zadnjih desetih letih. Tozadevno poročilo sicer naglašja, da je bil v tem razdobju napravljen velik napredek v svetovni proizvodnji prehrane, istočasno pa poudarja, da ta napredek ni pripomogel, da bi se stanje prehrane prebivalstva izboljšalo.

Indikativni program za svetovni razvoj kmetijstva in za razvoj prehrane prebivalstva, ki ga je sedaj FAO pripravljala in o katerem bo njen 27-članski svet še naprej razpravljala, bo obravnaval tudi drugi svetovni kongres za prehrano, ki bo leta 1968. Ta program pa bo stal tudi na sporedu redne konference FAO leta 1969. Program ne bo le razvoju kmetijstva odprl nove perspektive in pota, marveč bo načel tudi vprašanje novih virov za prehrano prebivalstva, ki jih znanstveniki že dalj časa iščejo v morju. Ta program pa bo tudi moral, kakor so zatrjevali na konferenci v Rimu, bistveno spremeniti dosedanje trgovino s kmetijskimi pridelki in s prehrabeniimi artikli v svetu. Ne nazadnje pa bo njegova realizacija najtesneje povezana z industrializacijo držav v razvoju, kajti brez industrije ni napredka v kmetijstvu in tudi ne zagotovitve prehrane.

Turizem rešuje plačilno bilanco

Značilnost avstrijske zunanje trgovine je, da vrednost uvoza vedno prekaša vrednost izvoza in da je zaradi tega naša država v trgovinski bilanci vedno pasivna. To pasivo krijejo vedno z deviznim dotokom iz turizma.

Neugodni razvoj v naši zunanji trgovini se letos ni spremenil, nasprotno se je poslabšal. V prvih devetih mesecih je z vrednostjo 39,2 milijarde šilingov uvoz narasel za 11,7%, medtem ko je izvoz z vrednostjo 30,3 milijarde šilingov narasel le za 11,2%. Pasiva 8,9 milijarde šilingov gre v celoti na račun trgovine z državami EGS. Sicer smo tudi v trgovini z EFTA in z Ameriko pasivni za 1500 milijonov šilingov, vendar smo temu nasproti v trgovini z ostalimi evropskimi državami in z Azijo skoraj za isti znesek aktivni.

V prvih 9 mesecih se je pasiva Avstrije v zunanji trgovini povečala za 1,2 milijarde šilingov, vsled česar je kljub ugodnemu razvoju inozemskega turizma aktivna v bilanci vseh storilnost zdrknila od 2,9 na 2,4 milijarde šilingov. Ker se je letos tudi kapitalni trg razvijal dokaj bolj neugodno kot lani, je bila plačilna bilanca z 1,6 za 2 milijardi šilingov nižja od one v prvih devetih mesecih leta 1964.

V tem razvoju povzročila posebne skrbi na eni strani dejstvo, da so se neto dohodki iz turizma letos povečali še za 8%, na drugi pa izredno močno povečanje oktoberske pasive v zunanji trgovini. Le-ta je v tem mesecu znašala 1038 milijonov šilingov in je bila za 210 milijonov večja kot lani v oktobru in za 19

milijonov šilingov večja kot letos v septembru. Nadaljnji tak razvoj pa lahko spravi plačilno bilanco iz sedanjega dokaj trdnega ravnotežja.

EGS — AVSTRIJA:

Peta runda pogajanj

Danes bo v Bruslju zaključena peta runda pogajanj za pridružitve Avstrije k Evropski gospodarski skupnosti. Pogajanja, ki so se pričela v ponedeljek, so obsegala zlasti vprašanja harmonizacije gospodarske politike EGS in Avstrije, kjer so bili načeti tudi aspekti avstrijske nevtiralnosti. V tej smeri je EGS že prej pisмено formulirala svoja vprašanja do Avstrije, do katerih je sedaj le-ta zavzela stališče v Bruslju.

V ponedeljek bo Dunaj obiskal vodja delegacije EGS pri teh pogajanjih. Z današnjim pogajanjem je pravzaprav izčrpan mandat komisije EGS za ta pogajanja, spričo česar je pričakovati, da bo v ponedeljek predstavnik EGS na Dunaju ventiliral možnosti za nadaljnja pogajanja in s tem povezan mandat, ki ga mora komisija dobiti.

GIGANTSKI PROJEKT V JUGOSLAVIJI:

Prekop Donava-Tisa-Donava pred zaključkom

Prekop Donava-Tisa-Donava v jugoslovanskih žitnicah Banat in Bačka, ki ga gradijo že več let, bo na področju Bačke kmalu končan. Njegovi graditelji so doslej odstranili iz struge te velike umetne reke okrog 85 milijonov kubičnih metrov zemlje. Na območju tega velikega hidrosistema, ki bo odvajal odvečno vodo z okrog 800.000 hektarjev površine (Koroška ima okoli 900.000 hektarjev skupne površine — op. ur.) in namakal 360.000 hektarjev orne zemlje, so hkrati zgradili nad 100 cestnih in železniških mostov, prekopnih bazenov, ustij, črpalnih postaj in raznih drugih objektov.

Na odsekih prekopa v Bački so pri kraju skoraj vsa dela. Izkopali morajo le še 2 milijona kubičnih metrov zemlje, urediti

prekopni bazen v Bečeju in dograditi več manjših objektov. V tem delu kanalskega omrežja so izkopali skupno 50 milijonov kubičnih metrov zemlje in postavili več kot 50 mostov. Vodo iz Donave pa bodo spustili v glavno strugo prekopa v Bački šele prihodnje leto, ker so se morali strokovnjaki in delavci z vsemi stroji tri mesece boriti proti letošnjim velikim poplavam, pozneje pa so utrjevali bregove Donave.

Ko bo dokončno urejen prekop v Bački, bodo lahko namakali nad 200.000 hektarjev zemlje, kar bo donosnost poljščin vidno povečalo, ker so bila vsa ta območja podvržena stalni suši ali pa stalnemu odplavljanju zemlje. Doslej napravljeno kanalizacijsko omrežje je že omogočilo, da je lahko odtakala podtalna voda zlasti med letošnjimi poplavami. Podtalne vode, ki so prejšnja leta skoraj redno odnašale doberšen del letine s polj Vojvodine, tokrat naseljem in kmetovalcem niso napravile večje škode.

To največje gradbišče v jugoslovanskem kmetijstvu se bo že od prihodnjega leta nenehno razširjalo na območje Banata. Vso kopensko in plavno mehanizacijo, ki lahko izkoplje okrog 3000 kubičnih metrov zemlje na uro, bodo v prvih pomladanskih dneh pripeljali v ta del Vojvodine. Tu čakajo graditelji najbolj zapletena dela, ki jih bo povzročala konfiguracija zemlje in naravnih tokov Tamiša in Begeja.

Obsežen energetski sistem v Dalmaciji

V nedeljo so v Dalmaciji slovesno spustili v obratovanje hidroelektrarno Dubrovnik. Nova elektrarna, ki bo v začetku dajala okoli milijardo kilovatnih ur električne energije, sodi v obsežen hidroenergetski sistem reke Tribišnjice in sicer v prvo fazo tega sistema. V okviru prve faze je sedaj v teku gradnja velikega akumulacijskega jezera, ki bo nastalo s 124 m visokim jezom na Tribišnjici, in z elektrarno Grančarevo, ki bo dala nadaljnjih pol milijarde kilovatnih ur električne energije. Ko bo sta dograjena ta jez in elektrarna, se bo zmogljivost elektrarne Dubrovnik povečala na 1,6 milijarde kilovatnih ur letno.

Elektrarna Dubrovnik je v celoti pod zemljo. Njena strojnica je nameščena v 95 m dolgi, 17,5 m široki in 36 m visoki dvorani. V strojnici stojita dva agregata, vsak po 108.000 kilovatov, in komandno poslopje, iz katerega daljinsko upravljajo vse stroje. V ta namen so v dvorani napeljali nad 50 km raznih električnih prevodnikov.

POŠIROKEM SVETU

BERLIN. — Z najvišjimi državnimi častmi so v ponedeljek pokopali podpredsednika vzhodnonemške vlade dr. Ericha Appela. Zadnji dve leti je bil Appel tudi predsednik državne planske komisije ter je sodeloval pri sestavljanju novega gospodarskega sistema planiranja in upravljanja gospodarstva Nemške demokratične republike.

CIUDAD MEXICO. — Predsednik Dominikanske republike Garcia je objavil sklep, po katerem naj bi bilo nove volitve 1. junija prihodnjega leta. Večina demokratičnih strank pa je mnenja, da te volitve ne morejo biti svobodne, dokler bodo v deželi tuje čete, zato se tudi bavijo z mislijo, da se volitve sploh ne bodo udeležile. Kakšne bodo volitve v resnici, kaže že dejstvo, da jih bodo organizirali in nadzirali ameriški „strokovnjaki“.

ATENE. — V zvezi z izjavo grškega obrambnega ministra Kostopula, da so na grškem ozemlju uskladiščili atomske konice in druga atomska orožja, so poslanci demokratske levice EDA poslali grški vladi interpelacijo, v kateri protestirajo proti atomskemu oboroževanju grške vojske. Atomsko oboroževanje je toliko manj razumljivo, ker je OZN ravno pred nedavnim izglasovala sklep proti vsakemu širjenju jedrskega orožja.

MONTGOMERY. — Sodišče v Montgomeryju v ameriški zvezni državi Alabama je spoznalo za krive tri pripadnike teroristične organizacije Ku-Klux-Klan, ki so sodelovali v akcijah proti udeležencem gibanja za enake državljanske pravice. Po veljavnih zakonih krivice lahko obsodijo na 10 let ječe in 5000 dolarjev globe.

RIM. — Organizacija Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano (FAO) je sklenila z iraško vlado sporazum o uresničevanju načrta o organizaciji vaskih zadrug in uporabi sodobnih metod v iraškem kmetijstvu. Načrt bodo začeli izvajati z novim letom. Iraška vlada bo v ta namen dala na razpolago milijon dolarjev, FAO pa bo sodelovala z 928.900 dolarji.

CIUDAD MEXICO. — Za zasedbene stroške v Dominikanski republiko porabi Amerika vsak teden 5 milijonov dolarjev. Oboroženi poseg Amerike v tej deželi jo je doslej stal 126 milijonov dolarjev. Največ denarja so porabili za plače vojakov, sorazmerno manjši del pa za hrano in zdravila za civilno prebivalstvo. Zaradi ameriškega vmešavanja je dominikansko gospodarstvo že več mesecev popolnoma ohromljeno.

STOCKHOLM. — Kol prva zahodnoevropska država se je Danska pridružila zahtevi afriških in drugih držav, da je treba uvesti odločne ukrepe proti južnoafriški uniji, katere rasistična politika ogroža mir in varnost na svetu.

WASHINGTON. — Po izjavah washingtonskih funkcionarjev se je Amerika sporazumela s Sovjetsko zvezo, da bodo pospešili nove razgovore o sporazumu, s katerim naj bi prepovedali širjenje jedrskega orožja. V skladu z ameriško-sovjetskim sporazumom naj bi odbor 18 držav za razorožitev nadaljeval delo konec januarja prihodnjega leta, če se bodo s tem strinjali tudi ostali člani tega odbora. Sporazum med Ameriko in Sovjetsko zvezo temelji na skupni želji, da bi podpisali pogodbo o prepovedi širjenja jedrskega orožja, preden bi „jedrske sposobne“ države začele izdelovati to orožje. Po nekaterih ocenah je zdaj že dvajset takih držav.

SOFIJA. — Vodstvo bolgarske KP je objavilo teze o novem sistemu planiranja in upravljanja v gospodarstvu. Bistvo predvidene reforme je v tem, da bi centralno planiranje dopolnjevali z večjo samostojnostjo podjetij ter z njihovim sodelovanjem pri izdelavi planov. Dosedanji sistem planiranja ne ustreza več potrebam, ker zaradi pretiranega centralizma zmanjšuje vlogo gospodarskega računa, dobička in drugih ekonomskih kategorij ter onemogoča hitrejši napredek v gospodarstvu. — Temelje novega sistema naj bi preiskovali v prihodnjem letu, v letu 1967 pa bi nova načela uveljavili v vsem gospodarstvu.

RIM. — Po podatkih italijanskega centralnega statističnega inštituta ima Italija okoli 53 milijonov prebivalcev.

BANGKOK. — Prosvetni ministri azijskih držav so na nedavni konferenci proučevali lpski načrt za razvoj prosvete v Aziji za obdobje 1965 do 1980. Pokrovitelj konferencie je bila UNESCO, sodelovala pa je tudi ekonomska komisija za Azijo in Daljni vzhod. Cilj načrta je obvezno in brezplačno sedemletno šolanje.

MOSKVA. — Ob zaključku večdnevnega uradnega obiska britanskega zunanjega ministra Stewarta v Sovjetski zvezi so objavili uradno poročilo, v katerem je rečeno, da bosta obe državi nadaljevali s posvetovanji o izboljšanju sovjetsko-britanskih odnosov kakor tudi o aktualnih mednarodnih problemih. Načelno so se sporazumeli o obisku predsednika britanske vlade Wilsona v Moskvi, medtem ko bo predsednik sovjetske vlade Kosigin obiskal London.

WASHINGTON. — Ugledni ameriški list „New York Times“ piše, da se utegne število ameriških vojakov v Vietnamu v kratkem povečati od sedanjih 160.000 na 250.000 ali celo na 300.000. Hkrati list poroča o načrtih, po katerih naj bi Amerika ojačila svoje bombardiranje Severnega Vietnama. Na podlagi teh vesti washingtonski krogi izražajo bojazan, da se Amerika in LR Kitajska nevarno bližujeta medsebojnemu spopadu.

BONN. — Zahodnonemški kancler Erhard bo 18. decembra odpoval na obisk v Ameriko, kjer pa ga predsednik Johnson ne bo sprejel v Washingtonu, marveč na svojem zasebnem posvetu v Texasu, zaradi česar v Bonnu niso preveč navdušeni.

DUNAJ. — V času od 17. do 17. decembra bo bival na obisku v Avstriji podpredsednik Češkoslovaške vlade Otakar Simunek. Na obisk bo prisel na povabilo vicekanclerja dr. Piffermanna, kateri je leta 1964 obiskal Češkoslovaško. Med svojim bivanjem v Avstriji si bo gost iz Češkoslovaške ogledal tudi razna industrijska podjetja.

FRANKFURT. — Strokovnjak za obrambo vprašanja zahodnonemških socialdemokratov Helmut Schmidt se je odločno izrekel proti uporabi atomskega orožja na ozemlju Nemčije ter zahteval za tak primer pravico veta za nemško vlado. Nasprotno pa se hoče kancler Erhard med svojim bližnjim obiskom v Ameriki pogajati tudi o sodelovanju Zahodne Nemčije pri atomski oborožitvi Atlantskega pakta.

Dvajset let Slovenskega gledališča v Trstu

V našem listu smo že poročali, da obhaja letos Slovensko gledališče v Trstu svoj 20-letni jubilej. Slovesna proslava tega lepega in za naše brate v Italiji ponosnega praznika je bila minuli teden, ko so se v veliki dvorani novega slovenskega Kulturnega doma v Trstu zbrali številni predstavniki kulturnega in narodnega življenja iz vseh krajev, kjer živi slovenska narodna skupnost v Italiji, pa tudi mnogi zastopniki matičnega naroda iz Slovenije.

Proslava je obsegala govore upravnika gledališča prof. Rada Rauberja, predsednika Slovenske kulturno-gospodarske zveze Borisa Racefa in drugih zastopnikov slovenskih organizacij, njen osrednji del pa je bila uprizoritev Cankarjevih „Hlapcev“, s katerimi je Slovensko gledališče v Trstu že pred dvajsetimi leti po 25-letnem prisilnem molku spet obnovilo svoje plodno delo.

Upravnik gledališča prof. Rado Rauber je najprej prebral pismo, ki ga je pred dvajsetimi leti poslal gledališču veliki slovenski pesnik Oton Župančič, nato pa je orisal delo in razvoj gledališča v minulih dveh desetletjih. Nakazal je razmere, v katerih je moralo gledališče delovati doslej in v kakršnih deluje danes. Pri tem je ugotovil, da se je položaj za Slovensko gledališče v zadnjih časih, predvsem pa z otvoritvijo slovenskega Kulturnega doma, kjer ima svoj stalni sedež, sicer bistveno izboljšal, vendar pa kljub priznanjem in hvalam ta ustanova še ne uživa takega uradnega priznanja, kakor bi ga zaslužilo kot manjšinsko gledališče. Izrekel je zahvalo vsem sodelavcem za dosedanjo poštrevnost, kakor tudi vsem tistim, ki so gledališču omogočili njegov obstoj, ob koncu pa izrazil željo, da bi bilo vsak dan več tistih, ki bi čutili, da je gledališče njihovo, da je od

njih, pravzaprav samo od njih odvisno, kakšno naj bo gledališče in kako bo na tem zahodnem robu slovenstva opravljalo svoje poslanstvo. „Gojiti lepoto slovenskega jezika in obenem buditi ljubezen do te lepote, širiti pravo, resnično umetnost, braniti in varovati naša najlepša izročila in soustvarjati nove vrednote ter biti neomajen branik naroda in slovenskega jezika — to

„Slovenska knjiga pred sto leti“

Do prihodnjega četrta je v zgornjih prostorih Mohorjeve prodajalne v Celovcu razstava pod naslovom »Slovenska knjiga pred sto leti«, ki jo je pripravila skupina dijakinj iz Provincialne hiše šolskih sester pod vodstvom prof. M. Spiererjeve. Razstavo je v začetku meseca odprl ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu, dvorni svetnik dr. Joško Tischler, ki je ob tej priložnosti naglasil važno vlogo, katero je slovenska knjiga posebno v času, ko še ni bilo obvezne šole, igrala pri vzgoji našega ljudstva.

Razstava je sicer urejena na precej omejenem prostoru, vendar kljub svoji skromnosti nudi zanimiv prerez slovenskega založništva pred sto leti. Škoda je le, da zbiranje eksponatov ni zajelo širšega kroga (poleg Mohorjeve družbe izvirajo razstavljene knjige samo iz petih zasebnih zbirk), kajti nobene dvoma ni, da ima še marsikateri koroški Slovenec med svojimi knjigami tudi prave »zaklade« v obliki dragocenih starih tiskov, ki bi sedanjo razstavo lahko bistveno obogatili in ji dali še bolj popolno obliko zgovornega dokaza, da ima slovenska knjiga tudi na Koroškem že dolga stoletja svojo domovinsko pravico.

Kljub tej potrebni ugotovitvi pa zaslužijo dijakinje vsjo pohvalo za trud, s katerimi so vzorno izpričale svojo ljubezen do slovenske knjige.

Selani v celovškem gledališču

Za amatersko igralsko skupino je gotovo veliko tveganje, če si za prizorišče izbere oder najvišje gledališke ustanove v deželi. Igralska skupina iz Sel je imela ta pogum ter se je v sredo v celovškem Mestnem gledališču predstavila v žal bolj prazni kot polni dvorani s Klinerjevo dramo »Plavž«. Nezadovoljiva udeležba prav gotovo ne gre na račun igralcev ali uprizorjenega dela, marveč je bila krivda izključno pri slabem vremenu; ob tem,

je, to bodi našega gledališča sladka zavest in ponos, njegova velika naloga in sveto opravilo.

Po slavnosti predstavi Cankarjevih „Hlapcev“ so tistim članom gledališkega kolektiva, ki so že vseh dvajset let njegovi zvesti in aktivni sodelavci, podelili posebno priznanja in diplome, celotni kolektiv pa je prejel številna darila in šopke cvetja, ki so jih poklonile razne ustanove in zasebniki.

Za dvajsetletnico Slovenskega gledališča v Trstu je bila prirejena tudi spominska razstava, ki v plakatih, slikah, scenskih makehah in drugih dokumentih na pregleden način ponazoruje 20-letno delovanje te ustanove.

Bratom v Italiji koroški Slovenci tudi tem potom iskreno čestitamo ob tem lepem jubileju ter jim želimo obilo uspehov v njihovem nadaljnjem delu pri gojitvi slovenske kulture in ohranitvi slovenske besede.

kar so Selani pokazali, bi jim iz vsega srca želeli polno dvorano.

Seveda bi na uprizoritvi lahko brez težav odkrili marsikatero slabost in pomanjkljivost, kakor na primer okorno gibanje posameznih igralcev na odru, ali vse preveč »poselanjeno« izgovorjavo, morda tudi razne neskladnosti v kostumaciji in podobnega več. Vendar ne gre tukaj govoriti v jeziku gledališkega kritika, marveč je treba priznati, da je predstava pričala o velikem prizadevanju in nesebični požrtvovalnosti celotnega ansambla, ki je moral v priprave vložiti mnogo truda in žrtev.

Za to požrtvovalnost in za ta trud gre skupini polno priznanje. Ene slabosti pa kljub vsemu ni mogoče spregledati, to je pomanj-

Prodajna razstava v Domu umetnikov

Kakor vsako leto, prireja društvo koroških umetnikov tudi tokrat svojo tradicionalno božično prodajno razstavo v celovškem Domu umetnikov (Künstlerhaus). Skupno sodeluje na razstavi 23 umetnikov — tudi ženske so razmeroma dobro zastopane — ki se predstavljajo z 220 deli.

Že naslov razstave pove, da je njen glavni namen v tem, da približa umetnike in njihova dela predvsem tistim ljudem, ki svojega zanimanja za umetnost ne izražajo le v besedah in priložnostnih obiskih razstav, marveč so pripravljeni, da to zanimanje dokažejo tudi z dejanji: z nakupom slik. Vsakoletna prodajna razstava neposredno pred božičnimi in novoletnimi prazniki nudi v tem oziru ugodno priložnost, saj je tako po številu sodelujočih umetnikov kot še posebno po številu razstavljenih del izredno pestra, kritična presoja žirije, ki je izbrala slike za razstavo, pa jamči za kvaliteto. Kljub temu se cene posameznih del gibajo v dokaj nizkih mejah (akvareli 500 do 1200 šilingov, oljne slike 2000 do 3500, barvni lesorezi Egona Wuchererja 600 in batike Ilse Mayr 350 šilingov), tako da so dosegljive tudi za manj premožne kupce oziroma ljubitelje umetnosti.

Razstava je odprta do 23. decembra, in sicer dnevno med 14. in 19. uro, ob nedeljah pa tudi med 9. in 12. uro. S svojim bogatim in kvalitetnim izborom vsekakor zasluži, da bi bila deležna množičnega obiska, medtem ko je sodelujočim umetnikom samo želeli, da bi imeli uspeh tudi pri prodaji svojih del.

Janez Lipušček umrl

Slovenska glasbena umetnost je zgubila enega svojih velikih interpretov: umrl je Janez Lipušček, solist ljubljanske Opere in član Slovenskega okteta, umetnik izrednih kvalitiet, ki je s svojim mehkim tenorjem četrto stoletja blestel na domačih odrih in v velikih dvoranah širom po svetu ter navduševal množice poslušalcev.

Šele nekaj tednov je minilo, ko je Slovenski oktet zadnjič gostoval na Koroškem; z njim je bil tudi Janez Lipušček, član tega svetovno znanega ansambla že od njegove ustanovitve leta 1951. Pa tudi prejšnji obiski okteta so nam prav tako v spominu kot gostovanja ljubljanske Opere, kar vse nas spominja nanj, ki ga zdaj ni več. Za vedno je utihnil glas, ki je bil topel, prirčen in tako domač.

Utihnil je tudi njegov nepozabni solo v naši koroški narodni pesmi »Pojdaj v Rute«; ostal je le spomin, ki pa bo živel dalje v slovenski pesmi.

Črtomir Zorec:

Po Prešernovih stopinjah na Koroškem

Poleg peterih sester je imel Prešeren še dva brata, Jurija in Joža, ki pa je že kot gimnazijec v Ljubljani umrl.

Jurij Prešeren, za pet let mlajši kot France, je bil rojen 29. marca leta 1805. Šele s petnajstim letom je šel v šole, prej pa je opravil vsa kmečka dela na domačiji. Morda je bila vzrok temu poznemu začetku šolanja njegova prav očitna telesna in lepota hiba: že od rojstva je manjkal Juriju desni uhelj.

Prav zaradi te neprijetne hibe je moral Jurij končati teološke študije v Celovcu. Takratni ljubljanski škof Wolf ni maral imeti v svoji škofiji duhovna brez uhlja! Zato je nesrečni Jurij ostal vse življenje kot kaplan ali župnik na raznih koroških farah.

Najprej, leta 1833, je bil Jurij Prešeren za kaplana v Rženem (Irtschen) pri Zgornjem Dravogradu, nato v Jezernem (Lieseregg) nad Milštatskim jezerom; kot kurat je služil na Brezjah (Fresach) pri Paternionu; prvo službo kot župnik pa je dobil v Senlovcu (St. Lorenzen) nad Šmohorjem. Tu je ostal do leta 1842, ko je bil premeščen v Sestroprto (St. Ruprecht am Moos) ob Osojskem jezeru.

Ta kraj, ki leži prav blizu Beljaka, ob južnem robu Osojskega jezera, nas še prav posebno zanima; tu

je umrla in bila pokopana pesnikova mati, semkaj je France prišel k bratu Juriju na obisk. Zato smo tako spešno hiteli, da bi čimprej ogledali ta, za prešernoljubce, gotovo prezanimiv kraj.

Hote uporabljamo domačo obliko imena Sestroprto, ker je tako dosledno izgovarjala ime kraja pesnikova sestra Lenka.

A preden se je pesnikova mati s sinom Jurijem in hčerama Uršo in Lenko naselila v Sestroprto, je živela pri sinu prej v Senlovcu nad Šmohorjem, kamor je njo in hčerko Lenko pripeljal oče Simen. Bil je to leta 1836. Pripeljal pa ju je z vozom prav do Goričice pri Domžalah! Tu pri svojem bratu je Mina najprej živela, potem ko je zapustila dom v Vrbi.

V Brezjem (Fresach) pri Paternionu, kjer je Jurij služboval, preden je prišel v Senlovcu, pa mati Mina ni hotela živeti. O tem pravi Lenka: »V Frežah so bili vsi lutri v farovževi sosesčini, le meznarija je bila katoliš.« Seveda, v mestih in ravninah so živeli tolerirani katolici, v hribih in na nerodovitnih ter močvirnih področjih pa je bilo zatočišče za še vedno nekam preganjane protestante. »Če pa Engendarji zmagajo, pridemo mi v doline in bo-

do šli katoličani v hribe, kjer se težje in slabeje živijo!«

Tudi v Sestroprtu so živeli poleg katoličanov še luteranci in imeli celo svojo molilnico. Kaže pa, da je bil Jurij Prešeren, sicer prepričan janzent, versko tolerantni župnik. Če je vedel, da je kdo za prestop v njegovo vero vnet, se je potrudil; če pa take vneme ni bilo — je popustil: »Siliti nočem. Če kdo hoče, lahko pride k meni vsako uro, podnevi ali ponoči, silim pa ne! To ne gre, če nekdo sam noče!«

Bila pa je zato mati Mina versko dosti bolj stroga. Iz bogate Muhovčeve hiše so komaj desetletno dekletce poslali v nemško nunsko šolo v Beljaku, nato pa še k nunam v Ljubljano. Naučila se je nemščine v besedi in pisanju že kot deklič. Pozneje kot poročena žena je veljala za izvrstno cerkveno pevko. Zato je tudi smrtne molitve brala prav ona vsem umirajočim v Vrbi in v okolici. Le svojemu najmlajšemu sinu, ki je umrl mladoloten v Ljubljani, star komaj petnajst let, jih ni mogla brati. Naročila je zato: »France, ti jih beri!« In je bral namesto zasolzene matere.

Sploh je bila Mina Ribiška tudi nekaj duhovni vodja družine. Učila je hčere, ki niso obiskovale nobenih šol, pisanja in branja. Lenka se spominja: »Mati so bili bolj majhni, a po svoji močni besedi niso biti tako majhni!«

Iz Sestropertra je prišla le enkrat v Ljubljano, na obisk k sinu doktorju in njegovi gospodinjji Katri, svo-

Župnišče v Blatogradu, kjer je Prešeren obiskal Urbana Jarnika

ji hčeri. Takrat je ostala pri njima kar štirinajst dni. K možu Simnu je prihajala Mina s Koroškega po enkrat na leto »na pogovor«. Prišla ga je obiskat tudi v Skaručno, kjer je zagrenjeni, zamišljeni in tihi pesnikove oče živel pri bratu — župniku Francu. Bil je to tri dni pred Simnovo smrtjo (22. septembra leta 1837).

Kako stroga in nepopustljiva je morala biti pesnikova mati, nam zavzveni iz Lenkine pripovedi: ko ji je hči Mina, poročena z Vovkom na Ribičevini, pripeljala na Koroško hčerko Minico na obisk, jo je mati koj oštela: »Kaj jo vodiš, saj tudi on nobene od nas noče!« Hči pa plaho nazaj: »Kaj on, on je tuja kost, mi smo pa vendar domači. Tu di Minica!«

Pesnikovi materi koroški zrak, posebno oni okrog jezer in močvirij,

KULTURNE DROBKINE

● V okviru letošnjih proslav ob 700-letnici rojstva največjega italijanskega pesnika Danteja spadajo tudi posebne prireditve in druge kulturno-umetniške manifestacije, ki so posvečene predvsem industrijskim delavcem. Tako prirejajo gledališke skupine posebne večere Dantejeve poezije v raznih industrijskih podjetjih, med industrijske delavce pa so razdelili 25.000 izvodov Dantejeve „Božanske komedije“.

● Od 14. do 18. decembra bo v Mariboru III. festival „Kurirček“, na katerem bodo sodelovali vsi pomembnejši jugoslovanski pisci mladinske literature. V okviru tega festivala bodo v raznih slovenskih mestih priredili tudi literarne nastope mladinskih pisateljev, osrednja prireditve pa bo delovni plenum jugoslovanskih piscev, kulturnih in družbeno političnih delavcev, predstavnikov založb oziroma tiska ter vseh, ki se ukvarjajo z mladinsko literaturo.

● Na šolskem področju se južni Tiroli res ne morejo prištevat. Samo v zadnjih sedmih letih so dobili 29 novih državnih srednjih šol z nemškimi poukom, v zadnjih treh letih pa 14 novih srednjih šol s skupno 189 razredi. Število učencev na nemških srednjih šolah se je v teh letih dvignilo od 2628 na 8337, število razredov pa od 95 na 350.

● Roman znanega koroškega pisatelja Roberta Musila „Mož brez posebnosti“ (lani smo dobili tudi slovenski prevod) je izšel zdaj v japonskem jeziku in obsega štiri knjige.

● V italijanskem kulturnem krogu v Kopru je trenutno razstava upodablajočih umetnikov italijanske narodne manjline iz Istre in Reke. Iz Kopra jo bodo preselili še v Izolo in Piran.

● Pet filmov je doseglo lani v Jugoslaviji nad milijon gledalcev, in sicer štiri tuji filmi (Psiho, Tarzanove največje pustolovščine, Sedem veličastnih in Past za starše) ter jugoslovanski film Pot okoli sveta. Lep uspeh pa sta dosegla tudi domača filma Desani na Drvar (926 tisoč gledalcev) in Marš na Drino (764.000 gledalcev).

● Dunajski filharmoniki so si že petič osvojili nagrado „Grand Prix du disque Mondial“, ki jo vsako leto podelijo v Parizu za najboljšo ploščo s posnetkom opernega dela. Tokrat so jo dobili za Wagnerjevo opero „Somrak bogov“, pri kateri so igrali pod vodstvom Georga Solti.

kljivo obvladanje vlog, posebno proti koncu igre, kar pa ne gre toliko na račun igralcev kot njihovih mentorjev, ki bi morali kritično presoditi, kdaj je delo res dozorelo za predstavo v deželnem gledališču.

(Dalje prihodnjije)

Mi in deželni proračun

Koncem novembra je koroški deželni zbor soglasno uzakonil deželni proračun za leto 1966, deseti po vrsti, od kar smo koroški Slovenci 11. oktobra 1955 vladali na Dunaju in v Celovcu izročili svojo spomenico v zvezi z določili člana 7 avstrijske državne pogodbe. Ta spomenica vsebuje naše upravičene zahteve, ki so tako v skladu z našo naravno pravico kot narodnostna skupnost, kot z določili državne pogodbe. Uresničenje vrste teh zahtev spada v pristojnost koroške deželne vlade in koroškega deželnega zbora. Izmed njih bi med drugimi navedli le naslednje zahteve:

● Za področja, ki neposredno posegajo v kulturno in gospodarsko življenje avstrijskih državljanov slovenske narodnosti, je treba ustanoviti posebne oddelke pri odgovarjajočih uradih, ustanovah, organizacijah in komisijah.

● Pri koroški deželni vladi je treba za avstrijske državljanke slovenske narodnosti ustanoviti poseben referat za ljudsko prosveto.

● Slovenske kulturne, prosvetne, športne in druge organizacije in ustanove imajo formalno in dejansko pravico do uporabe raznih javnih ustanov, dvoran itd. ter do pospeševalnih ukrepov in subvencij iz javnih finančnih virov kot druge odgovarjajoče organizacije in ustanove.

● Takoj bi bilo treba v smislu dopisa gospoda deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga od 27. novembra 1950 pri uradu zveznega kanclerja in pri uradu koroške deželne vlade pod vodstvom višjega uradnika ustanoviti najmanj referat za narodnostna vprašanja. Vodja tega urada v deželi in uradniki urada morajo biti avstrijski državljanji slovenske narodnosti, v uradu zveznega kanclerja pa avstrijski državljanji slovenske in hrvaške narodnosti.

Uresničenje teh zahtev v deželnem merilu zahteva tudi posebne postavke v deželnem proračunu. Le-teh pa tudi proračun za leto 1966 ne vsebuje, čeprav je njegov obseg narasel za 16,6% na 1.180.645.800 šilingov, čeprav je bila v teku njegove obravnave posebej naglašena njegova pospeševalna funkcija in čeprav je bila letos večkrat poudarjena in priznana vloga naše manjšine v avstrijskem političnem življenju in razvoju dobrososedskih odnosov med Koroško in Slovenijo ter med Avstrijo in Jugoslavijo.

Spričo tega priznanja bi bilo pričakovati, da bo v prihodnjem letu prišlo do uresničenja vsaj ene od omenjenih zahtev, ki so v skladu z našo naravno pravico kot narodna skupnost na Koroškem in v Avstriji. Toda deželni proračun je šel mimo te potrebe in nas je v tem pogledu pustil — kakor zadnjih devet let — ob strani skrbi za razvoj kulturnega, prosvetnega in gospodarskega življenja v deželi.

Kako dolgo bomo še čakali na dejanja, ki bodo v skladu z našo naravno pravico in ki bodo potrdila lepa in širokogrudna zagotovila najvišjih predstavnikov države in dežele v letu 20. obletnice osvoboditve Avstrije, 10. obletnice podpisa državne pogodbe in 10. obletnice naše spomenice.

Bilčovs je zgubil svojega najstarejšega občana

V soboto 29. novembra smo se prebivalci občine Bilčovs na pokopališču v Veljni vasi poslovili od svojega najstarejšega občana Aleša Kropivnika, pd. starega Švedca, ki je umrl v častiljivi starosti 97 let.

Rajni Aleš Kropivnik je bil človek, ki smo ga imeli zelo radi. V mladosti je živel trdo življenje drvarja. Od zore do mraka se je moral leto in zimo boriti za svoj kruh in zaslužek, ki sta bila tiste čase drvarjem skopo odmerjena. Tako je na stara leta po vsej pravici užival rento, ki je bil spričo svoje starosti deležen 30 let. Kot gozdni delavec je že v mladih letih vzljubil naravo in njene vsakoletne utripe. V tej ljubezni se je zlasti posvetil čebelarstvu in čebelarstvu ter je dokaj let vodil in usmerjal naše čebelarsko društvo.

Poleg te lepe lastnosti pa je rajni

Rebrški delavci še naprej v negotovosti

Delavci podjetij Arland AG, tovarne celuloze Rebrca in tovarne papirja Andritz slej ko prej živijo v negotovosti. Delo v podjetjih je bilo zadnje dni mogoče opravljati le s pomočjo od zunaj za nakup premoga in drugega reprodukcijskega blaga ter za izplačilo zaslužkov. Podržavljena banka Österreichisches Credit-Institut, ki je podrejena finančnemu ministrstvu, je namreč zarubila vse denarne zaloge Arlanda ter stegnila svoje roke tudi po vrednosti proizvedenega blaga. Medtem je bila za začasno vodenje podjetij ustanovljena družba Arland-Pacht- und Betriebsgesellschaft z nalogo, da vodi podjetja, dokler ne bo končan postopek konkurza, kar pa lahko traja tudi pol-druge leto. Tako dolgo torej tudi lahko traja negotovost o usodi podjetij in njihovih delavcev.

Za rebrškimi so v sredo minulega tedna tudi delavci podjetja Andritz po Grazu izvedli demonstracijo proti ukinitvi obratovanja in za ohranitev svojih delovnih mest. Ker so sedanji lastniki celo odklonili, da bi delavcem obeh podjetij izplačali božični prispevek, so koncem tedna delavci vseh štirinajstih podjetij te skupine avstrijske industrije papirja zagrozili, da bodo stopili v torek v solidarnostno stavko, če lastniki do ponedeljka ob štirih popoldne ne pristanejo na izplačilo božičnega prispevka v Rebrci in Andritz. Šele pod tem pritiskom so lastniki obljubili, da bodo ta prispevek izplačali do 16. 1. m.

Medtem sta podjetji lahko delali le v omejenem obsegu s pomočjo, ki sta jo dali na razpolago koroška deželna vlada in graška občina. Prva je dala za Rebrco na razpolago 300.000 šilingov, druga pa za Andritz 250.000 šilingov. Za-

gotovljena pomoč za premostitev krize kapa le počasi in v skromnih zneskih skupaj. Tudi imenovana družba za začasno vodenje podjetij je v velikih skrbah. Zaenkrat sme računati le s 25 milijoni šilingov, vendar potrebuje samo za izplačilo zaslužkov na leto najmanj 40 milijonov šilingov.

Z vprašanjem Rebrce in z vprašanjem nadomestnih delovnih mest v Podjuni se je v ponedeljek bavil tudi izredni občni zbor Družbe za

pospeševanje razvoja potrebnih področij Koroške. Občni zbor je izrekel svojo solidarnost z rebrškimi delavci, ki se borijo za zagotovitev stalnih delovnih mest v Podjuni. Istočasno je (žal prepozno — op. ur.) ugotovil, da je bil gospodarski položaj Rebrce že ob nakupu s strani skupine 14 podjetij papirne industrije brezupen in da skupina ni podvzela ničesar, da bi podjetje sanirala.

Medtem pa smo z Dunaja zvedeli, da bo Philipsov koncern v Celovcu gradil nadaljnjo tovarno, ki bo stala 150 milijonov šilingov in ki bo po dograditvi zaposlila 250 do 300 delavcev. Prav in potrebno bi bilo, da bi se odgovorni krogi v deželi zavzeli za to, da bi koncern to tovarno namesto v Celovcu gradil v Podjuni, s čemer bi bilo vsaj do neke mere najdeno nadomestilo za Rebrco, Podjuni pa dana delovna mesta, ki so ji obljubljena že devet let.

LETNO POROČILO RDEČEGA KRIŽA:

1,2 mil. kilometrov v pomoč bližnjemu

Z vedno večjo naglico dela in življenja sploh naraščata povsod v industrializiranem svetu tudi delo Rdečega križa in njegov pomen prve pomoči bližnjemu, ki je v nevarnosti. Pri nas ni nič drugače kot drugod. Takšen je lahko naš zaključek, če prebiramo letno poročilo o delu Rde-

čega križa na Koroškem, kakor ga je njegova deželna organizacija podala na letnem občnem zboru zadnje sobote meseca novembra.

Delo Rdečega križa najbolj poznamo na področju prevoza ljudi, katerih življenje je v nevarnosti, v bolnišnice, na področju prve pomoči, ki jo nudi, in na področju organizacije prostovoljnega krvodajalstva. Na teh področjih je v Rdečem križu na Koroškem lani delalo 717 mož in žena, od tega 663 prostovoljno. Nad polovico teh je delalo na področju prevoznitva bolnikov in ponesrečen-

Ko mlademu paru čestitamo in mu želimo na skupni življenjski poti vsi srečo, hkrati prosimo, da bi ostala tudi še naprej zvesta zborovskemu petju.

Občinski regionalni načrt v Selah...

UGOVORI SO MOGOČI LE ŠE DO PONEDELJKA

Kakor poroča deželni tiskovni urad, je bil za občino Sele pripravljen osnutek občinskega regionalnega načrta (Flächenwidmungsplan). Osnutek leži sedaj v občinski pisarni in ga do 20. decembra vsakdo lahko pregleda. Vsak posestnik v občini Sele, ki ga bo občinski regionalni načrt prizadel, ima pravico, da do tega dne proti osnutku napravi ugovor, če misli,

da mu bo le-ta prizadejal škodo. Ugovore je treba napraviti v občinski pisarni.

... in za Radiše

Tudi za občino Radiše je osnutek občinskega regionalnega načrta zgotovljen in leži v občinski pisarni do 29. decembra za javni vpogled na razpolago. Tudi tukaj so pod gornjimi določili in tem času mogoči ugovori proti načrtu.

Občinski svet Sele:

Občina bo prevzela stroške za cesto čez Šajdo

V petek minulega tedna je bila v Selah seja občinskega sveta, ki jo je prvič vodil novoizvoljeni župan Herman Velik. Na dnevnem redu je bilo 18 vprašanj, glede katerih je občinski svet po stvarni razpravi našel soglasje vseh treh frakcij.

Uvodoma je župan poročal o pripravah za gradnjo ceste čez Šajdo, ki naj bi preko Sel povežala Borovlje z Železno Kaplo in ki bo zaradi tega pomenila za Sele novo turistično privlačnost. Za njeno gradnjo so pristojne oblasti zagotovile prispevek pol milijona šilingov. Po skrbnem pretresu vseh okoliščin se je občinski svet zedinil, da bo občina prevzela vse stroške gradnje, ki bodo odpadli na interesente. Poleg tega bo po dograditvi prevzela celotno vzdrževa-

nje ceste, v kolikor bo tekla po njenem območju.

V nadaljnjem poteku se je občinski svet rešil vrsto drugih vprašanj. S posli matičarja (Standesbeamter), ki jih je opravljal umrli župan Šimen Ogris, je poveril novega župana, za pregledovalca občinske blagajne pa je imenoval občinskega svetnika Antona Hriberniga. Končno je tudi sklenil uvedbo zavojev z darili za dojenčke, ki jih bo občina naročila v domačih trgovinah, ter določil, da bodo skrbstvene podpore povprečno zvišane za 100 šil., kar bo za najrevnejše občane lepo božično darilo.

Občinski svet je tudi sklenil, da bo kakor doslej tudi v bodoče pomagal samotnim kmetom pri vzdrževanju potov do njihovih kmetij. Ob tej priložnosti je v ta namen odobril 4000 šilingov prispevka za drugi za vzdrževanje tovarnega pota v Srednji Kot. Zaključno je še obravnaval težavni problem zimskega pluzenja cest in potov v občini, napeljavajo telefonske zveze z Homelšami in oddajo inštalacijskih del v šoli v Kotu, ki so potrebna z njegovo elektrifikacijo.

Objava

SLOVENSKE GIMNAZIJE
V CELOVCU

V soboto, 11. decembra 1965, končamo na Državni gimnaziji za Slovence prvo tromesečje.

Ob 10. uri dopoldne je v Domu glasbe (Konzerthaus) v Modri dvorani občni zbor Združenja staršev in popoldne na šoli „Dan staršev“ od 13. do 16. ure.

Ravnateljstvo

cev in njihove oskrbe med potjo. Sto šoferjev Rdečega križa in 297 spremljevalcev, od tega 182 žensk, je lani na Koroškem prevozilo 1,2 milijona kilometrov, kar je za 60.000 več kot v letu 1963.

Sodelavci Rdečega križa so po istem poročilu nudili lani prvo pomoč v 11.502 primerih, od tega šestdesetkrat pri porodu med prevozom. S tem se je število primerov nudenja prve pomoči lani povečalo, kakor se je povečal tudi obseg organizacije prostovoljnega krvodajalstva, kjer se je povečal odstotek krvodajalcev predvsem med pripadniki vojske. 35,2% krvodajalcev je bilo iz vrst pripadnikov vojske. Rdeči križ je lani v koroške bolnišnice oddal okoli 4000 krvnih konzerv in s tem odločilno pomagal pri reševanju življenja ljudi, ki so bili v smrtni nevarnosti.

TO IN ONO

od Šmohora do Labota

BRDO PRI ŠMOHORU. — Občinski svet razvija zadnje čase obsežno gradbeno dejavnost, da bi dal občini čimprej lice turističnega središča okoli Preseškega jezera. Na zadnji seji je obravnaval gradnjo vodovoda, ki bo v prvi fazi zajel vasi Dule, Rut, Loče, Melviče in Napole, v drugi pa Brdo, Moste, Mele, Planjo in Ojstranko. Istočasno je odobril gradnjo dovozne ceste in parkirnega prostora ob Preseškem jezeru, ki bosta asfaltirana, ter gradnjo otroškega kopališča, kar vse naj bi bilo zgotovljeno do pričetka prihodnje poletne turistične sezone.

ZGORNJA VESCA PRI BILČOVU. — Po daljši trajajočih prizadevanjih je končno uspelo, da je pričetek pouka v ljudski šoli v Bilčovsu preložen na 8.15 uro. Tega se veseli zlasti 36 šolarjev, katerim sedaj v slabem vremenu ni treba več peš v šolo, marveč pridejo tudi še pravočasno k pouku, če se odpeljejo z avtobusom ob 8. uri.

CELOVEC. — Mestni občinski svet je pričel včeraj razpravo o mestnem proračunu za leto 1966. — Neunenjeva tovarna čevljev je letos v 11 mesecih producirala milijon parov čevljev. S tem je letos njena proizvodnja porasla za 14 odstotkov. Deset odstotkov Neunenjevih čevljev gre v izvoz. Za svojo letno proizvodnjo čevljev potrebuje tovarna 75.000 govejih kož. Polovico usnja mora uvoziti.

BOROVLEJE. — Internat za dijake višje puškarške šole je po devetih letih gradnje končno zgotovljen. Internat je gradilo Društvo za pospeševanje puškarstva in je stal 8 milijonov šilingov. V njem je sedaj 105 dijakov iz vseh avstrijskih zveznih dežel.

ŠT. VID V PODJUNI. — Zaradi prenizke nameščenosti žarnice za ogrevanje svinjaka se je v petek minulega tedna ponoči v hlevu Karla Orascha vnel nastil in pričel tleti. Zaradi nastalega dima se je zadušilo 18 prašičev različne starosti. Škoda znaša 15.000 šilingov.

TINJE. — Ker je stari vodovod dajal že nekaj časa nečisto vodo, je občinski svet pred kratkim sklenil, da bo za Tinje zgradil nov vodovod. Novi vodovod bo stal 1,7 milijona šilingov in bo zgotovljen do pričetka prihodnje poletne turistične sezone.

K O L E D A R

Petek,	10. december: Judita
Sobota,	11. december: Damaz
Nedelja,	12. december: Maksencij
Ponedeljek,	13. december: Lucija
Torek,	14. december: Bertold
Sreda,	15. december: Maksimin
Četrtek,	16. december: Evzebij

Kako zadržati prezgodnje staranje?

„Giblji se, delaj, zmerno jej, ne pij, ne kadi preveč, pa boš dočakal visoko in vedro, prav nič nadležno starost!“ V tak nasvet bi lahko strnili vsebino poročila, ki ga je o zdravstvenem varstvu starejših ljudi in o preprečevanju prezgodnjega staranja objavila Svetovna zdravstvena organizacija (WHO). Sestavljeno je na podlagi gradiva, ki so ga pripravili strokovnjaki iz 20 evropskih dežel, nanaša pa se na tri starostne skupine: v prvi so „ljudje srednjih let“ (45—49), v drugi „starejši letniki“ (60—74), v tretji pa „stari ljudje“ (75 let in čez). Tiste nad 90 let bi bilo treba po mnenju strokovnjakov WHO uvrstiti v skupino „zelo starih ljudi“.

Prezgodnje staranje je deloma ali splošno pospešen proces, kaže pa se v tem, da človek predčasno dobi značilne poteze starostne skupine, v katero še ne sodi po svojih letih.

Po kakšnih merilih ugotavljajo biološko starost? Poskusov in postopkov je nad sto, pri izbiranju podatkov za splošno sliko zdravstvenega stanja prebivalstva upoštevajo le nekatere. Med znaki starosti so naslednji činitelji: telesna drža in hoja, gube na obrazu, osivlost las, sluh in zobovje. Na podlagi teh podatkov je mogoče vsaj približno ugotoviti, koliko se funkcionalno in organsko stanje določenega človeka sklada z njegovo koledarsko starostjo, se pravi, ali je v resnici mlajši ali starejši, kot bi sodili po njegovih letih.

Med činitelji, ki vplivajo na staranje, omejujejo izvedenci predvsem fizično aktivnost, delo, hrano in alkohol. Fizična aktivnost je nujna za ljudi vseh starosti, seveda pa mora biti njen obseg prilagojen sposobnosti in

možnostim vsakega posameznika. Po podatkih sovjetskih strokovnjakov si človek z njo ohrani funkcionalno zmogljivost, starejšim ljudem pa gibanje in delo krepi prilagoditveni mehanizem in izboljšujeta delovno sposobnost.

Kdor redno dela — pravijo strokovnjaki — ima neke vrste obrazec trajne dinamike, to pa v njem oblikuje zadovoljstvo in mu daje zadoščenje. Seveda se mora dejavnost sklada

dati z možnostmi starejšega človeka, za katerega je zelo važno, da postopno zmanjšuje obseg in ritem svojega dela. V tej zvezi je v poročilu WHO posebej poudarjen „konjiček“, ki naj bi ga imel vsakdo že prej in nasploh zlasti tisti čas, ko odide v pokoj.

Starejšim ljudem priporočajo izvedenci WHO dobro hrano, ki po količini seveda ne more biti enaka hrani mladih ljudi. Razen ustreznih kalorij so za starejše še posebnega pomena vitamini in minerali. Kakor so ugotovili strokovnjaki na več zborovanjih, se na starejših ljudeh — tudi pri tistih, ki imajo možnost za najboljšo prehrano — dokaj pogosto kažejo znamenja nedohranjenosti, včasih zaradi težav z zobmi ali s prebavo, pa tudi zato, ker ti ljudje živijo zase, prepuščeni sami sebi.

Alkohol je med poglavitnimi krivci ozioroma povzročitelji hitrejšega staranja živčevja. Pretirano kajenje pospešuje pljučne bolezni in koronarno sklerozo, določena nevarnost pa se skriva za starejše in stare ljudi tudi v najrazličnejših zdravilih, zlasti če jih jemljejo brez zdravniškega nadzorstva.

Elektronski računalnik in njegove naloge

Če se bodo stvari tako razvijale, zlasti še kibernetika, smemo upati (ali se bati), da leta 2000 ministri ne bodo več imeli besede na sejah, ampak elektronski aparati za računanje.

Komaj dvajset let je tega, ko so generalštabni oficirji reševali strateške naloge s premikanjem zastavic na zemljevidu in zanašajoč se na — svoj spomin. Treba je bilo več ur ali dni, precej inteligentnosti in visokega čina. Danes pa generali in admirali že zaupajo študij položaja elektronskim računalnikom. Vsak lahko sicer zagovarja svoj načrt, toda podatke jim daje stroj.

Elektronski stroj je moral izračunati, kakšne posledice bi nastale v primeru atomske vojne med Ameriko in Sovjetsko zvezo, posebej računajo, če bi napadla prva ta država ali druga. Stroj je odgovoril, da bi bil rezultat v obeh primerih isti. V Ameriki bi obležalo 55 do 90 odstotkov mrtvih, v Rusiji pa le 20 do 35 odstotkov. Ne smemo se torej čuditi, da so se Američani tako živčno vrgli na graditev atomskih zaklonišč in da jim je začel upadati občutek moči in varnosti.

V Ameriki danes elektronski računalniki posredujejo 400-krat več informacij kot pred osmimi leti. Ministrstvo za zdravje na primer lahko v minuti izve, koliko krčnih žil je pri gospodinjskih pomočnicah, koliko pojavov škrlatinke pri otrocih, koliko gnilih zob pri šolski mladini, vse lepo razvrščeno po letih, spolu ali po pokrajinah. Če so podatki tu, je potem lahko najti rešitev.

Vendar jo lahko elektronski stroj tudi bridko zagode. Kar poslušajte tole zgodbo in se boste prigrčno nasmejali. Neki ameriški kibernetik, po imenu Danzig, se je odločil, da bo elektronskemu računalniku zaupal izbiro jedi, ki bi bila najcenejša in imela obenem za svojo ceno največ kalorij. Vrgel je v stroj cenik živil ter količino vsebovanih kalorij. Tako je dobil ceno za eno kalorijo v posamezni vrsti živil. Računalnik je zabrnol in pokazal rezultat: 4 galone kisa (18 l). Osemnajst litrov kisa pomeni v resnici 1800 neogibno potrebnih kalorij. Danzig bi sam skoraj počil od smeha. Poskusil je še enkrat, izločil kisline ter zahteval nov rezultat. Stroj je sedaj odgovoril: 32

Hotel „Automatic“

Blizu Miamija na Floridi stoji prvi hotel »Automatic«, katerega lastnik stanuje v vili, oddaljeni 25 km. Pri vstopu v hotel visi avtomat z najhujšimi, zaprtimi predali. Gost spusti v režo denar za prenočišče, iz predalčka pade ključ hotelske sobe.

Kosilo ali večerjo si gost izbere v »jedilnici«. Trideset avtomatov postreže s pijačo, štideset z jedili. S police vzame gost jedilni pribor in pladenj, okrepčilo nese v hotelsko sobo ali pa ga pospravi v salonu, skupno z drugimi gosti avtomatičnega hotela. Jedilnik ga pouči, da avtomati pripravijo 122 različnih jedi, zaolge pa zadoščajo za 14-dnevno prehrano 50 gostov.

Hkrati s ključem prejme gost tudi navodilo. Prebere med drugim, da je dolžan vsakdo sam urediti posteljo in mora pospraviti za seboj. Vzame posteljno perilo in brisače, pred odhodom vrže rabljeno perilo v košaro, ki jo bližnja pralnica izprazni vsak teden. Če je pripravljen dati napitnino, pospravita namesto njega hišnik in njegova žena, ki stanujeta v hotelu.

Enkrat tedensko pride šest snažilke, ki temeljito počistijo sobe in stopnišča. Hotelir se vsake toliko časa prepriča, ali trgovska podjetja redno polnijo avtomate, ali ni morda kak nepošten gost preliščil avtomatičnih naprav ter stanoval in jedel zastoj itd.

VLADO FIRM:

Uskoška nevesta

27. NADALJEVANJE

Molče so poveljniki vstali in se priklanljaje zrinili iz šotora. Aga, ki se je dlje zamudil v šotoru, je stopil v noč, globoko vzdihnil sveži zrak in se izprsil. Razpel si je suknič, da se ohladi, in naslonil roko na handžarjev ročnik. Luna je pravkar zdrsnila za oblake, ko je kot blisk za aginim hrbtom zrasla velika postava. Že je tičal agov razgaljeni vrat v kleščah skrčene Juretove levice. Aga je lahko le zavil oči. Z dolgimi koraki se je previdno umikal Jure in vlekel s seboj mlahavo Turčinovo telo. Nekoliko je zrahljaj slisk. Nezavestni aga je postajal težji, vendar tega močne Juretove roke niso čutile. Ko se je srečno prerinil skozi gosto goščavo med tovariše, ki so že nestrpnost čakali njegove vrnitve, so presenečeni zagledali ujetnika, samega ago.

„Brž na konje!“ je vzkliknil Jure, si položil ujetnika pred sebe na sedlo in zajahal. Ko so se po polurni jaži rešili goščavja in pognali konje v dir, se je pričel aga premikati. „Ej, turški lopov, miruj, sicer te upihnem!“

Izvidniki so pridirjali v uskoško taborišče, ki je bilo dobro zastraženo. Jure je razjahal in privlekel na smrt preplašenega ago k Tudorju. Molče je poslušal Tudor Juretovo pripovedovanje. Pokol mladih deklet ga je silno razdražil. Ko so izvlekli iz age, kar so hoteli, je Tudor poklical dva Uskoka. S prstom je pokazal na ago in ukazal:

„Obesite ga na najbližjo vejo.“

Še preden se je aga ovedel, so ga zgrabile močne pesti. Odpeljali so ga k bližnjemu drevesu.

„Jure!“ je poklical Tudor neutrudnega bojvnika. „Pred

Diamanti na Luni?

Prvemu človeku, ki bo stopil na Luno, se ulegne zgoditi, da se bo čez gležnje pogreznil v plast diamantov. Takšnega mnenja je profesor londonskega collegea Holloway dr. Samuel Tolansky.

Prof. Tolansky je zapisal, da se je pod učinkom meteoritov sčasoma izoblikovala na Luni plast diamantov: „Drobne črne diamante so našli v velikem kraterju ‚El diablo‘, ki ga je v Arizoni napravil velik meteorit. To pomeni, da je moral biti na tistem mestu ogljik ali grafit, ki iz njega nastajajo diamanti pod velikim pritiskom, in sicer bodisi v tamkajšnjih zemeljskih plasteh, bodisi v meteoritu. Na Luni je mnogo več kraterjev kot na Zemlji, kjer meteoriti v glavnem zgorijo, preden dosežejo zemeljsko površino. Luna pa nima ozračja, meteoriti torej neokrnjeni z vso silo udarjajo ob njeno površino. Potemtakem je kar precej verjetno, da utegnejo astronomi najti na Luni te drage kamne.“

Po mnenju Tolanskega bi šlo le za črne demante, kakršni so zelo zaželeni v industriji, medtem ko za nakit ne prihajajo v poštev.

svitom napademo. Morda še rešimo smrti otroke in žene. Brambovci naj počivajo oboroženi, moji konjeniki pa naj ostanejo pri konjih. Nižjim poveljnikom povej, da ne prizanašajo nikomur. Kacijanarjeva četa naj bo na levem krilu. Obkoli naj turško taborišče in Turkom preseka pot do ograd, kjer so ženske in otroci. Ujetnikov nil!”

Jure si je zadovoljen pogladil brado in izgubil v noč. Le rahlo hrzanje konj je motilo tišino.

Vojščaki so se le kdaj pa kdaj zganili. Sence so poskakovale z enega na drugega in se jim zaletavale v obraz, da ne bi prehrdno zaspali. Ptiči v goščavi so se že oglašali. Na drevju se je prikazala rahla sivina.

Jure je, čeprav je prebedel vso noč, svež in prav nič utrujen hodil od voja do voja in zbujal vodnike in vojščake. Konji so še zobali zrne in si gasili žejo iz veder, ki so jim jih nosili stražniki. Ko se je prikazal Tudor, tesno opasan, z golo sabljo v rokah, so bile čete in voji že razvrščeni in pripravljani za pohod. Stotero oči se je upiralo v njegov mračni obraz. Čakali so le še nanj. Tudor je zajahal vranca, za njim Jure in ostali vodniki. Dvignil je rako v jutranji zrak in zamahnil s sabljo. Vojščaki so planili v sedla. Jure je odjezdil na čelo brambovskega oddelka, od prve uskoške čete pa se je odlučila deseterica Uskokov in obkročila Tudorja. Le-ta je odmajal z glavo in rahel smehljaj mu je prekril obraz.

Konji so zatopotali. Zemlja je zabobnela, kot da bi se na tisoče bivolv ulilo čez pokošene travnike. Na stolice dolgih ostrih sabelj je siknilo v sivo jutro. Jezdci so se sklonili na konjske vratove in se dvignili v stremenih. Spočiti konji so se ogrevali in rezali daljavo, da se je vejevje, ki je ostajalo za njimi, majalo v vetru.

Zlatordeča zarja se je že razpočegnila čez hribe, ko se je pred konjenico prikazal turški tabor. V njem je bilo

še precej mirno. Čuječe turške straže pa so vojščake že zagledale. Strel arkebus so zagrmeli v jutro. Levo krilo z Juretom na čelu je skušalo obiti taborišče, da ga preseka na dvoje.

Izurjene turške čete so bile v nekaj trenutkih na nogah. Vajene pokorščine in ukazov so se brž zvrstile v bojne črte. Oddelek pešcev janičarjev je tekel k ograji, kjer so vpile in jokale ujele ženske, da jih še pred bojem pomori. Tovorni konji so se pričeli vzpenjati in brcati ujetnike, ki so bili privezani za njihova sedla. Gromki uskoški „hura“ se je razlegal v mlado jutro. Še preden so janičarski pešci pritekli do ograde, so bili že med njimi Juretovi konjeniki. Sablje so se bliskovito dvigale in s strahotnim švisom sekale med janičarske pešce. Že se je zvrnil neustrašni Juretov vojščak. Še preden pa je mogel krivogledi janičar znova nabiti pištolo, se mu je sablja že zasekala v glavo. Turk se je prekucnil čez ogrado med preplašene ujetnike. Okrvavljena Juretova sablja pa je neutrudno prebadala, udarjala in sekala zevajoče rane v plečah, v glave in parala trebuhe. Juretov sivec se je ves penasi obračal, brcal in preskakoval mrtve ter umirajoče sovražnike. Rdeča barva janičarskih fesov ga je dražila. Kazal je velike zobe in hlatal za obritimi osmanskimi glavami. Kjer je bila gneča največja, tam si je orjaški Jure s topotačim konjem, ki je že krvavel iz več ran in pri vsaki dobljeni postajal srditejši, krčil pot.

Turški oddelki, vajeni vojskovanja, so se ob nepričakovnem prihodu Uskokov brž otresli presenečenja. Zajezdili so konje in se na ukaz svojih poveljnikov takoj razvili v napadalno vrsto. Vedno so raje napadali, kot se branili. Na čelu izbrane čete je pojezdil v boj sam Kazimbeg. Na njegovi desnici je nosil praporščak kratek prapor iz težke grške svile. Na osti pa se je bleščal v jutranji

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● Po anketi francoskega statističnega inštituta je ugotovljeno, da 54 odstotkov gledalcev televizijskega sporeda spi.

● Prvi elektronski zakon, ki so ga sklenili v Ameriki, ni bil srečen. Po izredno kompliciranem računanju je univerzalni elektronski stroj ugotovil, da John Ceran in Barbara Smith, oba iz Los Angelesa, predstavljata idealni zakonski par. Barbara in Smith sta mu zaupala in se vzela. Po šestih mesecih pa sta se razšla in Barbara je izjavila: Star način sklepanja zakonov se mi zdi boljji od elektronskega.

● V neki čikaški trgovini so s posebno raziskavo ugotovili, da ženska porabi celih 7 minut za nakup iste-ga blaga, katerega moški kupi v 1 minuti.

● Na vseh reševalnih čolnih francoskega ladjevja bodo v bodoče paketiči igralnih kart v nepremočljivi tkanini po mišljenju psihologov je za brodolomce naj-udobnejši dolčas in prepričani so, da ga bo kvartanje pregnalo.

● Profesor psihologije na univerzi v Manchestru John Cohen je objavil rezultate svojih opažanj v brzini go-vo-va ženske in moškega. Izračuni številnih poskusov ka-žajo, da ženska v 30 sekundah izgovori 80 besed, med-tem ko moški samo 50.

● Človek, ki ima zvišan krvni pritisk, živi manj kot tisti, ki ima normalni krvni pritisk. Visok krvni pritisk lahko zdravniki danes znižajo, toda ali se s tem pove-čajo tudi izgledi za daljše življenje? Zdravniki na me-dicinski fakulteti v Zürichu so ugotovili, da tudi pacien-ti z umelno znižanim krvnim pritiskom živijo dlje kot pa-cienti, ki si krvnega pritiska ne zdravijo.

● Dva in pol milijona zahodnonemških voznikov sla-bo vidi. Tako so ugotovili na inštitutu za demoskopijo v Allensbachu. Vsak peti voznik pa ne nosi očal, ki mu jih je predpisal zdravnik. Posebno delavci se branijo očal. Pravijo, da nečejo, da bi bili videti kot intelek-tualci.

● Novi Kodakov razvijalec za filme skrajša skoraj vsem črno-belim filmom razvijanje na tri minute. Ta visoko ak-tiven in koncentriran razvijalec je posebno primeren za reklamno, industrijske in novinarske posnetke. Ima vse odlike najboljšega razvijalca, poleg tega pa široke mož-nosti eksperimentiranja in pri forsiranem razvijanju le relativno majhno megljenje.

● Neko ameriško podjetje je razvilo instrument, s ka-terim pri operacijah točno določajo, kje so žilci, da jih tako pri kirurških posegih ne poškodujejo. Instrumenti se-stoj iz dveh elektrod, s katerima tipa kirurg ureze. Na električne dražljaje živec reagira in tako kirurg točno določi njegovo mesto.

skodelic kave z mlekom. Računalnik jasno nima pameti, rezultat je odvisen od podatkov, ki jih vloži programer. In to delo pač zahteva ljudi z odličnimi sposobnostmi in najširšo iz-obrazbo.

V Ameriki imajo danes blizu tisoč elektronskih računalnikov in ti opravljajo vse mogo-če naloge: računajo najboljše trase za nove avtomobilske ceste, iščejo sled za zločincem, o katerem imajo samo nekaj skromnih podat-kov, računajo povprečja bolezni za socialno zavarovanje, rešujejo probleme višje matema-tike za fizikalne institute in podobno. V Kali-forniji pripravljajo elektronski stroj, da bo znal postaviti pravo diagnozo bolniku, pač na podlagi podatkov, ki mu jih bodo zaupali,

Sodobne države bodo vedno bolj potrebo-vale kibernetске stroje in hkrati bo potrebno vedno več programerjev, visoko sposobnih lju-di, ki bodo znali stroju služiti, mu pripraviti podatke neke smiselne, zaključne enote in se-veda kontrolirati delo teh elektronskih mož-ganov.

NEOBHODNA NUJNOST PO NAŠIH VASEH:

Poenostavimo kmetijsko proizvodnjo do zadnjega

Z zgodno zimo je letos prej kot običajno nastopil čas, ko lahko spet podrobneje razmislimo o vzrokih, zakaj pri kmetovanju večinoma ne pridemo na svoj račun. Taka razmišljanja pa so po naših vaseh iz leta v leto bolj potrebna. Letos bolj kot lani, ker se še bolj hitro kot lani bližamo „petim minutam pred dvanajsto“.

Po zadnjem seminarju strokovnjakov in uslužbencev kmetijske zbornice, ki delajo na področju pospeševanja kmetijstva, bo v tej zimi tolmačenje potrebe poenostavitve kmetovanja eno glavnih vprašanj vseh kmečkih strokovnih zborovanj, tečajev in objav po strokovnih listih in v kmečkih oddajah po radiu. V isto smer bo po sklepu upravnega in nadzornega odbora tudi Slovenska kmečka zveza v tej zimi usmerila svoje kmečke večere po vaseh, s katerimi je te dni pričela, in tudi svoje letošnje predvidene osrednje tečaje.

Zakaj je po naših vaseh potrebna nadaljnja poenostavitve kmetovanja? To vprašanje nikakor ni odveč, odgovor nanj pa je neobhodno potreben. Odgovor je zelo preprost. Nadaljnja poenostavitve naših kmetij je potrebna zaradi tega, ker bo drugače mehanizacija dela ugonobila naše kmetije. V avstrijskem povprečju obremenjuje mehanizacija hektar kmetijske površine s 7000 šilingi. To je izredno veliko, če primerjamo donose naših kmetijskih pridelkov in njihove cene. Primerjava vrednosti naše proizvodnje po hektarju kmetijske površine z bremenom mehanizacije nam že sama pove, da delamo pravzaprav le za nakup in vzdrževanje strojev in da bi že davno ne mogli kmetovati, če nam pri kmetovanju ne bi pomagal gozd s svojim lesom.

In še dva nadaljnja bistvena vzroka, zakaj moramo še naprej poenostavljati svoje kmetovanje:

INVENTURA AVSTRIJSKEGA GOZDA:

730 milijonov kubičnih metrov lesne zaloge

Prvi podatki gozdne inventure v Avstriji kažejo, da zajema gozd 43 % skupne površine v naši državi in da se gozd razprostira po 3.613.000 hektarjih. Gozdna inventura, ki je bila napravljena za obdobje 1961—1970, kaže nadalje, da znaša zaloga lesa po avstrijskih gozdovih 730 milijonov kubičnih metrov in da obstojajo goličave le na 2,4 % gozdne površine, kar je manj od tega, kar zadevni zakon dovoljuje.

Po površini je Avstrija za Finsko in Švedsko na gozdu in lesu relativno najbogatejša država v Evropi. Od skupne gozdne površine je vendar blizu 400.000 hektarjev zaščitnega gozda, nadaljnjih 415.000 hektarjev pa ne more dati nobenega donosa. Gospodarskega gozda je torej v naši državi okroglo 2,8 milijona hektarjev.

Ta površina v primerjavi s skupno zalogo lesa kaže, da znaša povprečna zaloga lesa po hektarju 202 kubična metra, v gospodarskem gozdu pa celo 241 kubičnih metrov. S tem se Avstrija po zalogah lesa po hektarju zelo približuje zalogam v Švici, ki ima največje zaloge v Evropi. Te zaloge se utegnejo še povečati, če se bo sečnja držala v sedanjih mejah, ko posekamo na leto okoli 11,5 milijona kubičnih metrov lesa, letni prirastek pa se vrta okoli 17,6 milijona kubičnih metrov.

Na skupni površini je kmečki gozd udele-

■ V letu 1964 je avstrijsko kmetijstvo izdalo za nakup kmetijskih strojev 1,5 milijarde šilingov, za njihovo vzdrževanje pa nadaljnjih 1,2 milijarde šilingov. Ti številki najbolj nazorno pričata, da smo v sredi prehoda od prve etape na drugo etapo mehanizacije. Prva etapa mehanizacije je obstojala v tem, da smo stroje kupovali, da so nam olajšali delo, druga etapa pa obstoja v tem, da moramo stroje kupovati zato, da nam nadomestijo manjkajoče ljudi za delo. Z enim in istim strojem pa moramo navadno opraviti le eno delo, medtem ko človek vrši in opravlja več del.

■ Pri večstranski proizvodnji moramo imeti poleg traktorja veliko strojev, pri poenostavljeni proizvodnji pa nam zadostuje nekaj strojev. Pri večstranski proizvodnji so vsi ti stroji le malo izkoriščeni, pri poenostavljeni proizvodnji pa prične njihova izko-

riščenost naraščati, s čimer se pričene stroji tudi nagljeje amortizirati in po malem tudi obrestovati.

riščenost naraščati, s čimer se pričene stroji tudi nagljeje amortizirati in po malem tudi obrestovati.

Čim manjša je kmetija, tembolj omenjeni faktorji zahtevajo od nje, da poenostavi svojo proizvodnjo. To velja enako tam, kjer delamo na kmetiji s svojimi stroji, kakor velja tam, kjer delamo s skupno nabavljenimi ali najetimi stroji. Tudi skupno nabavljene in najete stroje je treba kupiti, njihova obraba in nevarnost okvar pa sta mnogo večji kot pri zasebnih strojih.

Breme mehanizacije je vendar le ena plat zvona, ki bije in vabi k potrebi poenostavitve proizvodnje, druga plat pa bije in vabi s strani trga s kmetijskimi pridelki. Menda je že prodrlo do zadnje vasi, da smo na trgu z našimi pridelki zanimivi le, če lahko ponudimo izenačeno blago dobre kvalitete in v kar se da veliki količini. Tega pa z drobno proizvodnjo pri štirih, petih ali še več panogah nismo v stanju. Prvič nismo v stanju priti z večjo ponudbo, drugič pa nimamo časa za prepotrebno skrbnost, ki je predpogoja, da pridemo do izenačenega in kvalitetnega blaga, ki ali že ima boljšo ceno ali pri katerem lahko vztrajamo pri boljši ceni.

S časom prihajamo do neovrgljive resnice, da uspešno kmetovanje ni sad prekomernega dela, marveč brihtne in razgledane glave kmeta in njegove gospodinje ter njegovega naslednika na kmetiji. Uspešno kmetovanje se začne v možganih kmečkega človeka in ne v prekomerni, a vedno še nepopolni mehanizaciji in v prekomerni obremenjenosti z delom. Ta resnica je prav tako neovrgljiva, kakor je druga, ki pravi, da bo kmet ostal le fisti, ki kmet ostati hoče. Ker pa hočemo ostati kmetje na naši od prednikov izročeni zemlji in ker hočemo, da ostane še naprej v slovenskih rokah, moramo iti s časom in napraviti iz svojega nagiba vse, kar zahteva od nas čas na poti k uspešnejšemu kmetovanju.

Blaž Singer

Zložitev kmetijskih zemljišč potreba in problem

Na poti prilagoditve kmetovanja potrebam, kakor jih zlasli zahteva mehanizacija kmetijske proizvodnje, spoznavamo, da je razkosanost kmetijskih zemljišč čedalje večja ovira za rentabilnost kmetovanja. Za uspešno delo s kmetijskimi stroji so velike parcele in široka pota eden osnovnih pogojev. To resnico spoznavamo tudi po naših krajih, zlasli v srednjem Rožu, kjer so v Svečah, Svetni vasi in Kožentavri kmetje že zložili svoja zemljišča in kjer so sedaj tudi Kapelčani na isti poti.

V tem pogledu so naši Rožani res posnemanja vreden in potreben zgled ne le za naše vasi ob Zilji, Dravi in široj Podjune, marveč tudi za vasi širom naše dežele in države. Od približno 2,7 milijona hektarjev kmetijskih površin, ki so pripravna za zložitev, je le-ta potrebna skoraj na površini enega milijona hektarjev. Na pol milijona hektarjev pa je zaradi uspešnejšega izkoriščanja sodobnih kmetijskih strojev takorekoč neodložljiva nujnost.

Te številke kažejo obseg problema zložitve zemljišč v naši državi. Od leta 1945 je bilo skupno zloženih le okroglo 284.600 hektarjev zemljišč. Če pa upoštevamo, da je zložitev zemljišč na eni strani vprašanje prostovoljne odločitve kmetov samih, na drugi pa, da je bilo samo lani zloženih 22.628 hektarjev zemljišč, potem vidimo, da spoznanje te potrebe zadnje čase med kmečkim prebivalstvom čedalje bolj prodira. Da bi zložitev zemljišč še pospešilo, pripravlja kmetijsko ministrstvo zakon, ki bo dose-danji postopek zložitve olajšal in s tem pospešil.

rosi srebrn polmesec, okoli njega pa sta v vetru valovila dva dolga črna konjska repa.

Turški praporčak je povsili prapor, ki ga je nosil z levico, z desnico pa je izdrl ukrivljeno turško sabljo. Ozko in prožno rezilo je pri potegu zazvenelo. Kazimbeg je kriknil. Beli čop na velikem turbanu se mu je potresel. Oddelki turške konjenice so se spustili v kratek dir, pešci pa, razviti v strelno vrsto, so pričeli prožiti svoje arkebuzne. Korakali so, poklekali in zopet korakali. V strnjenih uskoških vrstah so se pričeli vzpenjati ranjeni konji. Tudor je brž spregledal položaj. Turški pešci so mu postajali nevarni. Ukazal je takoj širok umik in pustil sredino prazno. Svojo čelno četo je razvil v ozek klin in zaostal. Kazimbeg, prepričan, da je razbil uskoške bojne vrste in prelisičil uskoškega poveljnika, je zbral glavnino in udaril v sredino. Preden je spoznal ukano, so bili njegovi oddelki že v sovražnikovih kleščah in v najhujšem bojnem metezu. Obe uskoški krili sta v trenutku zasukali konje in udarili v zagozdeno turško vojsko. Po sredini pa je kot val pridrvel udarni Tudorjev klin. Sovražnike, ki so se skušali umikali, so oddelki, ki so pritiskali od zadaj, potisnili nazaj v najhujši bojni metež. Rezganje konj se je mešalo s krikom ranjencev. Uskoško kričanje je paralo strašno turško umirjenost. Vročina, ki je čedalje močnejše pritiskala na pomendrana polja in okrvavljena tla, je mimo žvenketa sabelj neusmiljeno sesala moči obeh vojsk.

Tudorjev Hasan je bil in grizel okoli sebe, ne oziraje se, ali so opletali okoli njega sovražniki ali prijatelji. Njegovi široki zobje so sekali in trgali strašne rane v pleča in zadke sovražnikovih konj.

Kazimbeg, ki je sprevidel jalovost svojega napada, je dal znak za umik, vendar je v splošnem bojnem trušču le malokateri oddelek slišal rog turškega trobentača. Ko je

opazil Tudorja, ki je imel svetlo čelado, pobrizgano s krvjo, je urno potegnil izza pasu še polno dvocevno pištolo, dobro pomeril in dvakrat sprožil. Videl je, kako se je uskoški poveljnik zamajal v sedlu, pa se brž zrvnal, potegnil z levico bodalo iz nožnice in pognal besnečega vranca proti njemu. Janičarji, ki so sklepali krog okoli svojega gospodarja, so kriče navalili na Tudorja.

Tudorju se je meglilo pred očmi. V ustnih kotičkih se mu je nabirala krvava slina. Vzdignil se je v sedlu. Najbližjemu janičarju je bliskovito odsekal levico v ramenu, naslednjemu je razkral glavo. Čutil je, kako se mu je nekaj obesilo na nogo in ga vleklo s konja. Le s težavo je lovil ravnotežje. Že pa je vrančevemu udarcu s kopitom sledilo hreščanje razbite lobanje. Pritisk je popustil. Pred njegovimi očmi je zanihal turški prapor. Ker ni več jasno razločil obrisov pred seboj, je zamahnil z levico in čutil, da se je dvorezno bodalo zabodlo v nekaj mehkega in se zadelo v prsno košč. Tedaj se je hipoma pred njegovim konjem vzpel Kazimbegov jahač. Zarezgetal je in se zasukal na zadnjih nogah. Strahoviti udarec Kazimbegove sablje se je odbil na Tudorjevi čeladi, vendar bi jo prebil, da ni sunek njegovega vranca, ko je podrl begovega konja, omilil udarec in oplazil še konja po mokrem in spolzkem vratu, da je zarezgetal. Tudor je skočil na Kazimbegovega konja, stisnil z levico osuplega Kazimbega, ki je bil visok in širokopleč borec. Z desnico je zaman iskal bodalo, ki mu je še poprej tičalo za pasom, a je ostalo v prsih padlega nasprotnika. Še preden je mogel za begovim pasom doseči turški handžar, se je nasprotnik zvalil na tla in potegnil za seboj Tudorja, ki se je krčevito oklepal njegovega že nabrekega vratu. Pred očmi so mu migetale sive sence. Čutil je, kako mu popuščajo prsti. Ko sta se nekolikokrat prevalila okoli topotajočih konj, ki so

ju preskakovali, se je nadenj sklonila orjaška senca. Močne rake so vzdignile Tudorja, skupno z njim pa tudi Kazimbega, ki se ga je oklepal. Jure, ki je s svojimi brambovci posegal v največjo gnečo, je videl padec svojega poveljnika. Utrl si je pot. Osmanski vojščaki so se zgrozili ob pogledu na orjaka, ki je v boju zlomil sabljo in je sedaj udrihal po turških glavah s težkim polovičnim bukovim drogrom. Kamorkoli je zamahnil, se je turška glava zdrobila v krvavo kašo. S pestjo je s toliko silo udaril po Kazimbegovi glavi, da se mu je udrl lobanjsko dno, njegovo telo pa je cepnilo na tla kot pobita muha. Juretu pa je od udarca odrevenela roka.

„Prekleta butica turška,“ je rohnel in si mečkal dlan.

Prevsiljivega napadalca se je ubranil kar s krepko brco v hrbet.

Močno razredčeni turški oddelki so se spustili v obupen beg, da si rešijo življenje. Uskoški jezdeci, ki so bili skoraj vsi ranjeni, ker je bila turška premoč le velika in janičarji neustrašeni vojščaki, so morali na Juretov ukaz opustiti zasledovanje. Neradi so ga ubogali. Niso si pa mogli kaj, da ne bi vse turške ranjence, ki so jih našli žive, poklali in oplenili. Jure pa je na Tudorjev ukaz prevzel začasno poveljstvo nad oddelki uskoške vojske.

V nekaj urah je bilo strašno klanje končano. Kdaj pa kdaj je bilo slišati smrtni vrisk ranjenega konja, ki je obležal na bojnem polju in se skušal zopet dvigniti. Nad polji in pomendranimi travniki pa so krožile sive vrane, da zagospodarijo nad poljano, ko se umiri in se izsušene ustnice ranjencev ne bodo več zganile ter jim bo le suhi veter žgoče poletne vročine skušal odlepiti okrvavljene lase.

(NADALJEVANJE SLEDI)

PRIHODNJE LETO:

Premalo prašičev!

O razvoju na trgu s klavnimi prašiči v prihodnjem letu smo že pisali in se pri tem v svoji prognozi opirali na letošnje septembrsko štetje prašičev v naši državi. Če še enkrat prihajamo nazaj na isto vprašanje, potem zaradi tega, ker imamo pred seboj zadnjo analizo o razvoju na trgu s klavnimi prašiči, ki jo je objavil Avstrijski inštitut za gošpodarska raziskovanja.

Ko omenjeni inštitut v svoji analizi ugotavlja, da število brijih svinj od leta 1956 naprej nikoli ni bilo tako nizko, kot je bilo pri septembrskem štetju, pravi, da bo v prvem polletju prihodnjega leta oskrba s svinjskim mesom še ugodna, ker je celokupno število prašičev le za 4 %, število mladih prašičev pa za 3 % nižji, kot je bilo pred letom dni. Zato pričakuje, da bo prišlo v tromesečju december 1965 — februar 1966 na trg okoli 610.000 prašičev, v tromesečju marec — maj 1966 okoli 640.000, v tromesečju junij — avgust pa le še okoli 590.000. Ponudba prvega tromesečja bo enaka lanskemu, ponudba drugega tromesečja bo padla za 6 %, ponudba tretjega tromesečja pa za 10 %. V prvih osmih mesecih bo prišlo na trg okoli 110.000 prašičev manj kot letos, kar pomeni, da pozimi in pomladi prihodnjega leta ni pričakovati prekomerne ponudbe, kakršno smo imeli letos pomladi, ko je prišlo na trg 100.000 prašičev preveč.

Ker je pričakovati — nadaljuje analiza omenjenega inštituta — da bo v prihodnjem letu potrošnja svinjskega mesa narasla za 2 do 3 %, bo tudi že začetkom leta kakor sedaj potreben uvoz klavnih prašičev. Do februarja jih bo treba uvoziti 10.000 do 15.000, od marca do maja do 10.000, od junija do avgusta pa že 40.000 do 50.000.

Kakšen bo razvoj na trgu s klavnimi prašiči od septembra naprej, bo mogoče reči šele na podlagi decembrskega štetja. Če ostane število brijih svinj na istem nivoju, kakor je bilo septembra, bo treba od septembra do konca leta uvoziti že okoli 140.000 do 150.000 klavnih prašičev.

Ob taki analizi damo našim prašičerejcem lahko le en nasvet: Ne zmanjšujte števila plemenskih svinj in glejte, da jih boste tekom zime pripustili čim več in odredili od njih čim več pujskov. Skerbite pa, da boste imeli dobre plemenske svinje in da jih boste pripuščali k dobrim merjascem. Pitanje prašičev se prične že s pripustom svinj k merjascu!

Cene klavnih prašičev bodo prihodnje leto ugodnejše, kot so letos, kakor so letošnje tudi na Koroškem za šiling boljše od lanskih jesenskih.

POSTAVE V MEGLI

»Kakor običajno,« je ozlovoljeno rekel inšpektor Sharp pred vlomljenim tresorjem veleblagovnice Warner & Brother. »Nobenih prstnih odtisov, nobenih sledi, nič...«

»Toda storilca so videli,« je s poudarkom dejal asistent Dulbing. »In ne samo eden, videlo ga je več oseb! Vsi čakajo v sosednji sobi.« Inšpektor se je nasmehnil. »Očividci? Vi neizkušeno pišče, strmeli boste, kaj to pomeni. A prav, da slišimo, kaj so videli.«

Prvi je vstopil lord Bowlinggreen, spričo svoje elegancije splošno znani gentleman. Pred kake pol ure je šel iz svojega kluba k parkirišču svojega voza in pri tem prišel mimo trgovine. »Seveda nisem mogel veliko opaziti,« je rekel in z umerjeno počasnostjo sedel na ponudeni stol. »Pri tej zoprti megli ne vidiš več kot tri metre pred seboj. A ravno ko sem bil pri svetilki, ki stoji pred trgovino, sem v vhodni pasaji zagledal neko postavo.«

»Kakšna je bila?« je vprašal inšpektor Sharp.

»Precej visoka,« je rekel lord. »In togo se je držala kakor drog. Lahko podam le splošen vtis, kajti v gosti megli sem videl le obrise. Po tem, kako se je kretal in sploh vedel, se mi je zdel kakor lakaj, ki bi rad posnel elegantno svoje plemenite gospode, pa se mu le ne posreči prav. Sicer ne vem, ako imate smisel za take fine razlike, to se ne da opisati, ampak za resnično odličnega gentlemena je razlika povsem jasna.«

Inšpektor je nekaj zagodrnjal. Asistent Dulbing je razumevaljoče prikimal. »In ko ste ga videli, kaj se je zgodilo potem?«

Lord je skomignil z vitranimi rameni. »Izginil je tako nenadoma, kot se je bil prikazal. Ne morem si predstavljati, kam. Tudi se nisem brigal za to. Šele ko ste odredili zaporo, sem zvedel, da je bilo vlomljeno.«

Ko je lord odšel, je inšpektor z nagrbnjenim čelom gledal za njim. Asistent Dulbing si je mel roke. »Ze pred pol ure smo zaprli ta mestni okraj,« je dejal. »Storilec je torej še v zaprtem krogu. Ulovili ga bomo, pa če bi morali prebrskati vse kleti in kanale.«

»S pridržkom, da je bil vlomilec tisti, ki ga je lord videl,« je menil inšpektor. »Moral bi biti že popoln idiot, da bi se še cele ure po vlovu potikal okrog trgovine. Razen tega pa so bila vhodna vrata neoporečno zaklenjena, saj smo to sami ugotovili. Skozi nje torej ni mogel priti in spet izginiti.«

Namesto odgovora je asistent privedel naslednjo pričjo. To je bil francoski slikar Pironette, ki je bil pravkar prišel v London na razstavo svojih del. On je videl postavo v megli prav tako kot lord.

»Kakšen je bil mož?« je vprašal asistent.

»Mož?« je kriknil slikar in vgel roke v zrak.

»Bogme — bila je ženska!«

»Ženska?« je zbegano vprašal asistent. »Iz česa sklepate?«

»O!« Slikar zamaknjeno mežika z očmi. »Kaj takega more vprašati le angleški kriminalni uradnik. To se vendar vidi na značilnih ženskih oblikah in oblinah.« Z nežnimi nihalji je z rokami polzel vzdolž lastnega telesa. »Tako sem tudi videl, da je bila ženska spogledljiva, za to imam neki šesti čut. Šel sem proci nji, da bi jo nagovoril. Tudi ona se mi je približala. Potlej pa je na lepem izginila.«

Za ilustracijo je napravil skico svojega nočnega pojava. Inšpektorja je risba spominjala na tloris policijskega prezidija, ki je visel v njegovi uradni sobi. Celo Dulbing je čutil, da za tiralico ni dovolj jasna.

Nato je prišel poslanec spodnjega doma, mister Belling. Bil je na volilnem zborovanju v delavski četrti in je bil temu primerno tudi oblečen. Tudi se ni na poti domov poslužil svojega voza ali taksija, šel je torej peš mimo blagovnice in je prav na istem mestu kakor drugi videl sumljivo postavo.

»Zakaj sumljivo?« je vprašal inšpektor.

»To sem videl na prvi pogled, bila je figura iz londonskega podzemlja,« je dejal poslanec.

»Eden tistih zločinskih tipov, ki jih naša na-

sprotna stranka večkrat uporablja za neke temne namene. Takoj sem imel vtis atentata na mojo osebo, skočil sem na desno, tudi on se je vrgel v to smer, ampak jaz sem mu ušel in tekel takoj naprej in sem bil vesel, ko sem zadel na verigo policistov. Pri tem je bilo najbolj grozljivo to, da se je vse godilo tako neslišno. Menim, da je atentator nosil gumijaste podplate, kakor je to navada za take primere.«

Inšpektor se je nagajivo nasmehnil svojemu asistentu, ko je obilna figura poslanca izginila skozi vrata in sta bila spet sama. »No, imate sedaj približno podobo vlomilca?«

»Najbrž je bila cela tolpa,« je menil asistent. »Moram slišati še naslednjo pričjo. To je profesor Borlowsky, upravnik londonskega živalskega vrta.«

Profesor Borlowsky je počenil na stol, kjer so bile pred njim sedele že druge tri pričje. Se s svojimi dolgimi, kosmatimi prsti popraskal po svoji skuštrani bradi in odgovoril brez obotavljanja: »Prikazen, ki sem jo videl ob vohodu v trgovino je bila nedvomno opica, in sicer...«

»Asistent je vzkliknil: »Opica...?«

Inšpektor Sharp se je kar tresel od smeha.

»Gospodje,« je rekel profesor užaljeno. »Jaz sem strokovnjak. Bila je opica, in sicer orangutan, pithecus satyrus. Spričo njegovega sklonjenega, racajočega hoda, pa visečih rok in kratkih, krivih nog je bilo nemogoče, da bi ga ne spoznal. Nosil je človeško obleko. Zato menim, da je ušel kakemu cirkusu ali varietetu, in skušal sem ga ujeti. Mirno mi je dal, da sem se mu približal, medtem ko sem se oglašal z vabečimi glasovi samice, in mi je celo sam prihajal bliže. Pri tem sem videl obrise njegovega obraza, in niti najmanj ne dvomim — bile so značilne poteze orangutana. Toda preden sem ga mogel prijeto, je krenil v stran ter v hipu izginil.«

»Sedaj imate vso vlomilsko tolpo skupaj,«

je rekel inšpektor Sharp, ko je profesor odšel. »Lakaj, koketna žena, zločinec iz podzemlja in orangutan. Nenavadna družba. Čudil bi se, če bi se dobro razumeli med seboj. A končno jih je vse skrivnostno pogoltnila zemlja.«

Asistent si je drgnil čelo. »Nemara pa smo v vhodni pasaji kaj prezrli — nekaj, kar omogoča to nenadno pojavljanje in izginjanje.«

Inšpektor je vstal. »Najbolje bo, če nam priče vse pojasnijo na kraju samem.«

»Prosim, ostanite malce zadaj,« je dejal inšpektor Sharp, ko so prišli do svetilke, ki se je s svojo zelenkasto rumeno lučjo mučno borila zoper meglo. »Gospod profesor, vi ste prikazni prišli najbliže. Prosim, pojdite še enkrat natančno na mesto, od koder ste opico prvič videli.«

Profesor se je postavil pod svetilko. »Prav tu sem stal, ko sem zagledal orangutana.« Pokazal je proti vhodni pasaji in nenadoma kriknil: »Je že spet tu.«

Spremljajoči policaji so potegnili samokres iz tokov, toda inšpektor Sharp jim je zaklical: »Ne streljajte! Ostanite na mestu!« Z enim skokom je bil pri profesorju.

Napravil je le nekaj korakov v smeri, kamor je kazal profesorjev stegunjen kazalec. Potlej se je obrnil in se veselo zasmejal. »Prosim, samo vi štirje očividci!«

Asistent je presenečeno videl, kako jim je inšpektor nekaj zašepetal, jih povedel do vhodne pasaje veleblagovnice, kako so se štirje gospodje brž v zadregi poslovili ter se urno odaljili po cesti navzdol.

»Tako, fantje, zdaj lahko tudi vi pridete,« je zaklical Sharp. »Jaz nisem hotel gospode pred zbrano posadko blamirati — z njihovimi komičnimi prikaznimi lakaja v njegovi pol eleganciji, koketne žene, zločince in orangutana. Tu — oglejte si vlomilsko tolpo!«

Policaji so se zgrnili okoli njega. Videli so se nasproti neke druge skupine oboroženih policajev. Za izložbenim oknom se je mirno in brez zlobe lesketalo — veliko ogledalo.

WALTER FLOOTE

Smeh stoletij

Španski filozof Miguel de Unamuno je imel osem otrok. Imel bi jih pa samo sedem, če bi se izpolnila želja zadnjega otroka. Ta dečko — očetov ljubljencek — je lepega dne, ko ga je oče ošteval, ogorčeno vzkliknil:

»Če bi vedel, da se bom moral pokoriti odraslim, ne bi nikoli privolil v svoje rojstvo!«

Na te besede je filozof zadovoljno izjavil:

»To je najlepši krik individualizma, ki sem ga kdaj slišal.«

OOO

Ko je španski pisatelj in pesnik Blasco Ibanez obiskal manjšo gimnazijo, mu je profesor predstavil najbolj nadarjene fante in ga poprosil, naj bi jim zastavil nekaj vprašanj.

»Kdo so bili največji pesniki na svetu!« je vprašal umetnik najbližjega dečka.

»Homer, Vergil, Dante in vi, samo da nisem dobro razumel vašega imena,« je v svetem spoštovanju izjavil mali.

ZA DOBRO VOLJO

Mlada žena je opazila, kako poklapaj je njen soprog in mu ljubeče zašepeta: »Gregor, ljubček! Povej mi no, kaj ti je. Tvoje težave zdaj niso več samo tvoje — zdaj so NAJINE skrbi.«

»No, v redu,« je vzdihnil Gregor. »Torej: DOBILA SVA pismo neke deklice, ki NAJU boče tožiti, ker SVA JI obljubila zakon.«

Potrt mož je hotel kupiti tri lončke geranij.

»Zal mi je,« je rekel prodajalec, »toda geranije so razprodane. Imamo pa zelo lepe krizanteme v lončkih.«

»Kaj mi pa pomaga?« je vzdihnil mož. »Zeni sem obljubil, da bom v njeni odsotnosti zalival geranije.«

Optik je novega nameščenca počul o svojih prodajalnih metodah.

»Torej, mladi mož,« je dejal, »mi vsakemu kupcu zaračunamo primeren in dostojen znesek. Če kdo preizkusi očala in vpraša, koliko stanejo, potem recite: »Deset dolarjev.« Nato malo počakajte. Če kupec ničesar ne reče, potem pristavite: »Toliko stane okvir: stekla stanejo tudi deset dolarjev.« Potem spet malo počakajte. In če kupec še vedno ne zine, potem recite: »Seveda vsak komad!«

Na vprašanje: »KDO JE SEBİ-ÇEN?« je pokojni francoski umetnik Jean Cocteau izjavil: »Egoist je člo-

vek, ki neprestano govori samo o sebi, medtem ko bi se mi radi z njim pomenkovali o nas samih.«

Na vprašanje, katera žena je lepa in katera šarmantna, je izjavil Maurice Chevalier: »To je povsem preprosto: Lepa žena je tista, ki jo opazim, šarmantna pa tista, ki me opazi.«

Delavci velike angleške tovarne so naskrivaj pripravljali proslavo za osemdeseti rojstni dan snažilke, ki je skoro vse življenje delala pri njih. Starša pa je le nekako izvedela o tem in vsa razburjena prihitela k personalcu:

»Prosim, prosim, nikar tega ne dovolite!« je zaklicala. »Na noben način tega ne dovolite!«

»Toda, gospa MacIntosh, ne bodite vendar tako skromni. Saj bi vam samo radi pokazali, kako zelo vas cenimo!«

»Cenite,« je zastokala žena. »In jaz moramo potem vso to umazanijo osnažiti!«

Osemletni so narisali, kaj bi radi postali: gasilci, vesoljski piloti, mornarji, bolničarke in še kaj. Ena izmed deklic pa je oddala prazen list.

»Kaj ne veš, kaj bi rada postala?« jo je vprašala učiteljica.

»Seveda vem,« je odgovorila mala. »Rada bi se poročila. Samo ne vem, kako naj to narišem.«

Lahko noč

SEYMOUR ROTHMAN

Ste že kdaj rano legli, da bi se počeno naspali in ste se naslednji dan zbudili kot na novo rojeni? Jaz tudi ne. Toda ne zato, ker tega ne bi poskusil.

Zadnjič me je na primer žena zasačila, ko sem zvečer pri televiziji zazelal prav tedaj, ko je junak vesterna preluknjal nekaj dedcev. Razložila mi je, da na vsak način potrebujem več spanja; zakaj si torej ne privoščim lepo, vročo kopel in grem izjema prejšnji? Prilrdil sem ji in stopil v zgornje nadstropje.

»Ne vem sigurno, če bo dovolj tople vode,« je zaklicala žena za menoj, »pravkar sem splahnila zadnje perilo.«

»Se bom pač z mrzlo oprhal,« sem se skromno odločil. »Kje pa je moja nova pižama?«

»V zadnjem perilu,« je odvrnila žena.

Legel sem in bil kmalu zaspal, ko sem dojel kake pred vrati. Vrata so se počasi odprla. »Kaj že spiš?« je zašepetala moja žena. »Ne,« sem zagodrnjal. »Kaj ti ni dobro?« — »Zakaj? Prav dobro se počutim.«

Pristopila je in mi položila roko na čelo.

»Nič ni vroče,« je rekla.

»Zakaj naj bo vroče?« sem zagodrnjal. »Kratkotalo se mi je zljubilo, da prej ležem. Saj si mi sama to nasvetovala.«

»Le glej, da se umiriš,« je zašepetala in se odplazila. Toda zdaj mi ni več bilo do spanja. Zato sem sklenil, da bom bral. Ker v bližini postelje nisem našel nič primernega, sem odšel v kopalnico, kjer se pri nas nabira čtivo.

Zvesta risja ušesa spodaj v hali so me čula. »Ljubček,« je zaklicala moja žena, »kaj pa počenjaš v kopalnici?«

Nisem izrabil prilike, da bi zastrašil vso svojo družino.

»Iščem kakršnokoli čtivo,« sem odgovoril.

»Pazi na svoje oči in raje spi!« je zaklicala moja soproga sladko ko med. Nekaj časa sem bral in končno zadremal. Spal sem kot novorojenček — celih šest minut. Potem se je prikazala moja soproga, da bi tudi legla.

»Te molči, če bom za trenutek prižgala luč?« je zašepetala. »Mislila sem, da že spiš.«

Potegnil sem odejo preko glave. Nisem pa še utegnil zaspati, ko je moja žena izjavila »Smrčiš!«

»Kako naj smrčim,« sem se branil, »če sploh še nisem zaspal?«

»Ti in tvoji izgovori. Obrni se na drugo stran!«

V tem naju je prekinilo capljanje bosih nožic. To je bila Betka. »Pri tebi bom spala,« mi je naznanila.

»Ne bi rekel, da bo točno tako, kot misliš,« sem odvrnil.

»Samo tako dolgo, dokler ne zaspim, atek. Bom čisto mirna.«

»Pa naj bo. Samo tako dolgo, dokler ne boš zaspala.«

»Smem prižgati radio?«

»Seveda ne.«

»Pa jaz vedno zaspim, če radio igra.«

»Ni pravila brez izjeme.«

»Kaj se to pravi?«

»To se pravi: »Ne!«

Dvignil sem Betko in jo spravil v njeno lasino posteljo. Potem sem odšel v prtiličje in se slegnil na kavč v delovni sobi.

Dve minuti — in moja žena se je prikazala. »Čula sem, da si spodaj,« je rekla. »Si bolan? Ti kaj manjka?«

»Če sem že bolan, potem upam, da imam spalno bolezen,« sem zabundal.

»Lahko noč,« je odvrnila. Slišati je bilo nekam užaljeno.

Komaj je odšla, je pristopicala Betka. »Betka,« sem zaklical strogo, »pojdi spat!«

»Saj grem, tu,« je rekla moja hčerkica.

»Kavč je preozek za dva.«

»Ne, saj ni,« je zatrdjevala mala in se stisnila med mene in steno. »Vidiš!«

Nekaj trenutkov nato je že spala jaz pa sem skoro padel s postelje.

Po prstih sem se splazil v prvo nadstropje, legel v Betkino posteljo in zaspal — slednjič zaspal.

Nenadoma je bila Betka spet tu. »Atek,« je zakodakala. »Kaj pa delaš v moji postelji? Jaz hočem tu spat!«

Zlezal sem iz Betkine postelje, ona pa v njo. Prav tedaj, ko sem stopil iz Betkine sobe, se je spet pojavila moja žena.

»Vse, kar je prav!« sem zaklical. »Danes pa bomo menda zdrsal ves tekač na stopnicah! Zakaj pa ne ostaneš v postelji? Jaz si bom zdaj skuhal kavo.«

Komaj sem v delovni sobi spet zadremal, se je na pozorišču pojavila nova postava. To je bil Bobi.

»Smem vzeti svinčnik?« je vprašal. Sedel sem in prižgal luč. »Kaj pa hočeš sredi noči s svinčnikom?« — »Nekaj besed bi rad napisal.« — »Menda boš napisal, da si se odločil zapustiti svojo rodno hišo — upam vsaj?« — »Ne, nekaj drugega. Sicer bom do jutri zjutraj vse pozabil.«

Žena se je prikazala ravno pravi čas, da je Bobija spodila nazaj v njegovo lasno sobo.

Potem se je lotila mene. »To je vendar preneumno! Koj pridi gor in lezi — v svojo posteljo.«

»Rekel bi, da bo v postelji kar prijetno,« sem prikimal. »Takšno premikanje čet nisem več doživel, odkar sem bil na fronti.«

V spalnici mi je žena obrnila blazino in zgledala odeje. »Tako,« je rekla, »in zdaj ti prinesem kozarec toplega mleka.«

»Kaj nimamo nič mrzlega piva?«

»Ob tej uri boš pil pivo?«

Pogledal sem na uro — kazala je eno po polnoči. Vstal sem, šel v prtiličje, odprl steklenico piva, prižgal televizor in si ogledal zadnjo tretjino filma, ki me je že v deških letih navdušil.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.03 Za gospodinjo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.
Sobota, 11. 12.: 8.05 Domači vrli — 8.45 Knjige za darilo — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 Aelia, žena Narika — 15.50 Iz vseh dolin zveni — 16.30 Govorimo o znanstvenih knjigah — 17.00 Srečanje z ADEG — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Roparska cerkev — 20.45 Festival de Chinay.
Nedelja, 12. 12.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Orkester deželnega gledališča iz Linza — 12.45 Ogladalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nale — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Hočemo pomagati — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Mrlič, ljudska igra — 21.15 Dnevnik nemškega vojaka.
Ponedeljek, 13. 12.: 8.15 Most čez Drino, roman — 8.45 Glasba lujih dežel — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni količek — 17.00 20 let druge republike,

Bogata izbira

voščil

za božične praznike in novo leto s slovenskim besedilom v knjigarni

„NAŠA KNJIGA“
Celovec, Wulfeng.

10 let državne pogodbe — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Mladina in film — 19.00 Glasbeno srečanje žena — 20.15 Brali in razumeli — 20.30 Staroavstrijske podobe — 21.15 Za mesto in podeželje.
Torek, 14. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za darilo — 15.30 Ljudske viže — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Med zemljo in nebom — 21.10 Tak je bil večer in jutro.
Sreda, 15. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za darilo — 15.30 Zbor celovških madrigalistov — 15.45 Heinrich Hein, novi lirik — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstveni razgovori — 20.15 Orkestralni koncert.
Četrtek, 16. 12.: 8.00 Knjige za darilo — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Zima je prišla — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Koroške pripovedke — 21.00 Radijski nabiralnik — 21.10 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.
Petek, 17. 12.: 8.00 Knjige za darilo — 15.15 Komorna glasba — 18.00 Koroške pihalne godbe — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Seina — Donava — 20.45 Evergreen, lokraj na Dunaju — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reportažji med poljo — 18.00 Glasbena oddaja s plašč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 11. 12.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.30 Bodite čisto tiho — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Pihalna godba — 14.40 Tehnični razgledi — 15.20 Šport in glasba — 17.35 Za delovno ženo — 18.05 Poznane melodije — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hitparada — 22.20 Za lahko noč.

Nedelja, 12. 12.: 8.15 Kaj je novega — 10.00 Tedenska ogledalo domačega tiska — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Most čez Drino, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Glasba ne pozna meja — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Palovanje skozi advent — 20.00 Koncert iz Münchena — 21.05 Intervju s salisli.

Ponedeljek, 13. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodabni avstrijski kompozisti — 14.35 Alpska glasba — 15.35 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 17.25 Brali smo za vas — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Moč usode, opera.

Torek, 14. 12.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Mozartova dela — 14.35 Knez je v hiši, pripovedka — 16.00 Rimski advent — 17.25 Znanje za vse — 17.40 Kaj bi bil svet brez stekla — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Dirigira Robert Stolz — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 15. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Nekaj v svetu — 15.45 Otroška ura — 16.00 Eksperiment humanizma — 16.30 Oddaja za ženo — 17.25 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo teenagerji — 20.15 Vseh devet — 21.45 Aktualni prispevek.

Četrtek, 16. 12.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Zborovski koncert — 14.35 Pesmi naših krajev — 15.35 Mala parada zvezd — 16.00 Reka brez brega — 17.25 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Kako ravno bi bila življenje, če ne bi imeli spomina — 20.00 Vindobona, ti lepa mesto — 21.00 Salira in politika.

Petek, 17. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Snežna poročila — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodabni kompozisti — 14.35 Adventsko petje — 15.35 Operetna glasba — 16.00 Otroška ura — 17.05 Znanje za vse — 19.30 Zadnji večer — 21.00 Mi in gore — 21.25 150 let tehnične visoke šole na Dunaju.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 11. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Vi oblaki ga rosite.

Nedelja, 12. 12.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščilo.

Ponedeljek, 13. 12.: 14.15 Poročila, objave, pregled tedenskega sporeda — Športni mozaik — 18.00 Za naše male poslušalce

Torek, 14. 12.: 14.15 Poročila, objave — Igra od izgubljenega sina.

Sreda, 15. 12.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 16. 12.: 14.15 Poročila, objave — Koroški kulturni pregled — Kritično razmišljanje o svetu in ljudih.

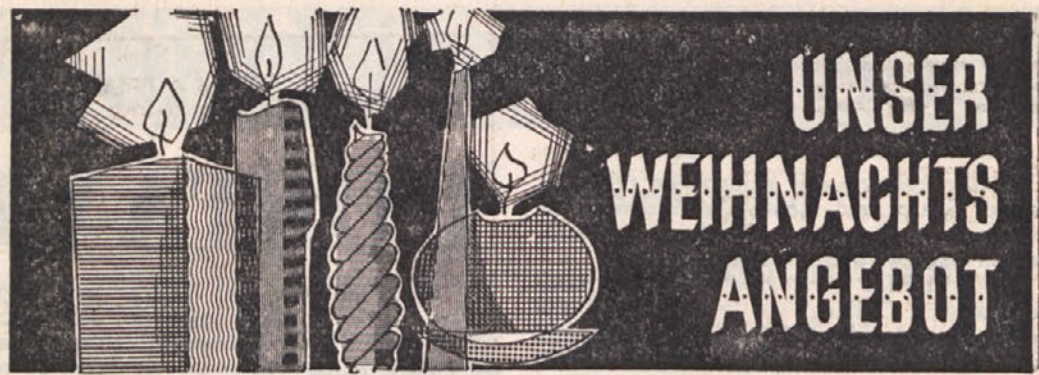
Petek, 17. 12.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — 5 knjižna police.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz.
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočaja vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 11. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Mladi glasbeniki — 10.15 Odlomki iz romantičnih oper — 12.05 Novi posnetki domače orkestralne glasbe — 12.40 Ansambel Mihe Dovžana in ansambel Valterja Skoka — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi in pesni jugoslovanskih narodov — 17.35 Najljubše popevke tedna — 18.45 S knjižnoga trga — 20.00 Sobotni koncert lahke glasbe — 20.30

UNSER WEIHNACHTS ANGEBOT

- Jedilni pribor, 24-delni, nemški tipizirani porcelan** od 398.—
- Kavni pribor, 9-delni, nemški tipizirani porcelan** od 185.—
- Moka-pribor, 9-delni, moderen v obliki in dekorju** od 89.—
- Party-kozarci, večnamenski kozarec, 7 komadov v darilnem kartonu** 29.—
- Kavni pribor, la tipiziran porcelan** od 29.80
- Časopisno stojalo, eloksirano, praktično darilo** od 98.—
- Potne torbe, 50 cm, škotsko blago Skai** od 150.—
- od 178.—

Zdaj kupite, februarja plačate — GARA-kredit

- Ženske denarnice z obodom, usnje, v različnih barvah** od 49.—
- Moške dolar-denarnice, usnje, podložene, s predelkom za izkaznico** od 46.—
- Avto-apoteka, usnje, kompletno opremljena** 82.—
- Potni neceserji, usnje, 10-delni, komplet** 142.—
- Garnitura za avtopapirje, usnje** 2-delna 42.—
- 6-delna 280.— 3-delna 146.—
- Moški zapestni gumbi, vokusni izvedbi** od 7.50
- Etui za cigarete, usnje, praktično odpiranje** 37.50
- Kadilska garnitura, 5-delna, eloksirana, la izvedba** od 88.—
- Ženski dežniki, dolgi, perlon, modni vzorci** od 135.—
- Ženski zložljivi dežniki, 10-delni, pokromana palica** od 120.—
- Moški dežniki, dolgi, 10-delni** od 125.—
- Moški zložljivi dežniki, 10-delni** od 169.—

forum KAUFHAUS

KLAGENFURT, Bahnhofstraße 37

Spoznavajma svet in domovino — 21.30 Vedri zvoki — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 12. 12.: 8.05 Trije v rakeli, mladinska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši! — 11.45 Nedeljska reportaža — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Slavni pevci, znamenite arije — 17.30 Ogladala in baloni, igra — 18.30 Glasbene fantazije — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Simfonije Franza Schuberta.

Ponedeljek, 13. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlado radovedneža — 9.25 Naš juke box — 10.35 Naš podlistek — 12.05 Nabilissima visione, sveta — 12.40 Slovenske narodne v duetu — 14.05 Iz komorne glasbe Lucijana Marije Škerjanca — 14.35 Voščila — 15.30 Vinko Vodopivec, skladatelj sončne Primorske — 18.20 Zveneči razgledi — 18.45 Svet tehnike — 20.15 Simfonični koncert Slovenske filharmonije.

Torek, 14. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sprehod z velikimi zabavnimi orkestri — 10.15 Pojo slovenski operni pevci — 12.05 Igrajo slavni virtuoz — 12.40 Dobri znanci in zabavni vasovalci — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torko nasvidenje — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Najboljši jugoslovanski akademski pevski zbor — 20.20 Statistika, igra — 21.10 Pesem godal.

Sreda, 15. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.45 Clovec in zdravje — 12.05 Dva odlomka iz „Štirih grabljanov“ — 12.40 Slovenske narodne iz Prekmurja — 14.35 Voščila — 15.30 Koncert španske pihalne godbe iz Madrida — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 20.20 Thais, opera.

Četrtek, 16. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Novoletna zgodba, glasbena pravljica — 10.15 Operne melodije — 12.05 Sonata za violončelo in klavir — 12.40 Na kmečki peči — 14.05 Popoldanski divertimento — 14.35 Lirika za otroke — 15.30 S pihalnimi godbami v ritmu koračnice — 17.05 Turistična oddaja — 18.20 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtek večer — 21.00 Literarni večer.

Petek, 17. 12.: 8.05 Opera matineja — 8.55 Pionirski tednik — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Pihalni trio, kvartet in kvintet RTV Ljubljana — 10.35 Novosti na knjižni polici — 12.05 Iz Mozartovih oper — 12.40 Iz narodnih zakladnic — 14.35 Holandski pevski zbori — 15.30 Od vasi do vasi — 18.20 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Kulturne diagonale — 20.00 Iz arhiva opernih melodij — 20.20 Tedenski zunanjeplatični pregled — 21.15 Oddaja o marju in pomorščakih.

Oddaja sadnih drevesc vseh plemen in znanih sort samo v drevesnici. Posebno velika zaloga češpelj, sliv in ribezov. Marko Polzer, pd. Lazar, pri Št. Vidu v Podjuni.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

TELEVIZIJA

Sobota, 11. 12.: 17.03 Od Hamburga do Bombaya — 17.35 Za mlade ljudi — 17.50 Za družino — 18.35 Srečanje s Pavlom Florom — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj vidimo novega — 21.30 Demantli, kriminalni film.

Nedelja, 12. 12.: 17.03 Glasba ne pozna meja — 18.20 Svet mladine — 19.00 Avstrija in Avstralija — 19.35 Športni pregled — 20.20 In ne kot tujec, film o okolju zdravnikov — 22.40 Sedem dni časovnih dogajanj.

Ponedeljek, 13. 12.: 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Kitarra za vse — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Neki gospod, zabavna oddaja — 21.15 Dalje živeti, manj trpeti.

PEČI ŠTEDILNIKE

v največji izbiri dobavi

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
tel. 0-42-36 281

Torek, 14. 12.: 18.35 Tečaj angleščine — 18.55 Indijci vzhodne Afrike — 19.30 Čas v sliki — 20.40 Komedija — 22.00 Z očmi naših otrok.

Sreda, 15. 12.: 11.03 Neki gospod — 17.03 Mali nauk o risanju — 17.30 Srečanje v New Yorku — 17.55 Za družino — 18.35 Tečaj francoščine — 18.55 Otoki, ki jih je svet pozabil — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Blizu nebu, igra — 22.10 Podobe iz Avstrije — 22.40 Ta naš svet.

Četrtek, 16. 12.: 11.03 Znač smučarji — 18.35 Tečaj angleščine — 18.55 Športni kalejdoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Se še spominjate — 21.20 Z našimi najboljšimi poročili.

Petek, 17. 12.: 11.03 Blizu nebu — 18.35 Z nasvetom in dojanjem — 18.55 Trg ob koncu tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Mesni pogovori — 21.35 Končna postaja ritem.

Ta teden vam priporočamo:

Knjige za božično darilo

- **PREŠERNOVO DELO IN ŽIVLJENJE**, France Prešeren: Poezije in pisma, Anton Slodnjak: Prešernovo življenje, dve knjigi velikega formata, ilustr., skupno 704 str., pl., v kaseti 220 šil.
- **Jaka Čop: SVET MED VRHOVI**, Julijske alpe v sliki in besedi, album velikega formata, 248 str., pl. 156 šil.
- **Fran S. Finžgar: POD SVOBODNIM SONCEM**, zgodovinski roman o starih Slovenih, 464 str., pl. 72 šil.
- **Simon Gregorčič: POEZIJE**, izbor pesniških stvaritev „Goriškega slavčka“, 312 str., ilustr., pl. 45 šil.
- **Prežihov Voranc: JAMNICA**, roman iz kmečkega življenja, 452 str., pl. 70 šil.
- **Ilka Vašte: ROMAN O PREŠERNU**, življenjska pot največjega slovenskega pesnika, 464 str., polusnje 78 šil.
- **Mimi Malenšek: INKVIZITOR**, zgodovinski roman iz reformacijske dobe, 688 str., polusnje 123 šil.
- **Anna Wambrechtsamer: DANES GROFJE CELJSKI IN NIKDAR VEČ**, zgodovinski roman, 608 str., ppl. 60 šil.
- **Lev N. Tolstoj: ANA KARENINA**, „najlepši roman vseh časov“, dve knjigi skupaj 840 str., polusnje 154 šil.
- **Pearl S. Buck: KITAJSKA TRILOGIJA**, romani „Dobra zemlja“ — „Sinovi“ — „Razkropljena družina“, tri knjige skupaj 1332 str., pl., v kaseti 140 šil.
- **Krakar-Kumar: OD TOD SO BEŽALE ŠE PTICE**, dokumenti iz nacističnih taborišč Auschwitz, Buchenwald, Ravensbrück in Mauthausen, 112 str., velikega formata, ilustr., pl. 45 šil.
- **Felicita Kalinšek: SLOVENSKA KUHARICA**, dragocen priročnik za vsako gospodinjo, 740 str., slik. priloge, pl. 104 šil.
- **Aleksej Tolstoj: AELITA**, fantastičen roman o poletu na Mars, 164 str., kart. 22 šil.
- **Charles de Coster: ULENSPIEGEL**, junaške, vesele in slavne dogodivšine, 496 str., ppl. 30 šil.

Pravočasno mislite na darila, s katerimi boste razveselili svojce! **NAJLEPŠE DARILO JE DOBRA SLOVENSKA KNJIGA!** Knjige lahko naročite tudi po ošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse